

Τρύφωνος Τσομπάνη

**Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ**
(μεταφραστική προσπάθεια Τρύφωνος Τσομπάνη)

Θεσσαλονίκη 2018

Η θεία Λειτουργία του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου

Εισαγωγή

Τα τελευταία πενήντα χρόνια συχνά προβλημάτισε την Εκκλησία το ζήτημα της γλώσσας της λατρείας και πολλές φορές δημιουργήθηκαν συζητήσεις, συνέδρια, ημερίδες, ακόμα και έριδες σχετικά με το πρόβλημα της μετάφρασης των λειτουργικών κειμένων. Στα 1982 ο αείμνηστος δάσκαλός μας Καθηγητής Ιωάννης Φουντούλης, μύστης και ρέκτης των λειτουργικών πραγμάτων, δήλωσε ως μάθημα του μεταπτυχιακού του προγράμματος το θέμα: «Προβλήματα μεταφράσεως των λειτουργικών κειμένων», όπου αναπτύχθηκαν θέσεις, απόψεις, σκέψεις, διαφωνίες, προτάσεις και κυρίως προβληματισμοί γύρω από το θέμα αυτό. Στους προβληματισμούς αυτούς συμμετείχαν όχι μόνο οι φοιτητές του μεταπτυχιακού μαθήματος αλλά κληρικοί και λαϊκοί, λόγιοι και εγκρατείς περί τα λειτουργικά ζητήματα, μεταξύ αυτών οι αείμνηστοι Μητροπολίτης Κοζάνης Διονύσιος Ψαριανός και π. Κωνσταντίνος Παπαγιάννης, αλλά και οι γνωστοί καθηγητές Σταύρος Μπαλογιάννης, καθηγητής Στέλιος Ράμφορ, καθηγητής της Μουσικολογίας Αντώνιος Αλυγιζάκης, καθη-

γητής τώρα σε Πανεπιστήμιο της Αυστρίας Βασίλειος Γκρουν, η μοναχή Μαρία από την Ολλανδία, που εκείνο το διάστημα μετέφραζε τη θεία λειτουργία στα Ολλανδικά και κάποιοι Πατέρες που είχαν εξειδικευμένα λειτουργικά ενδιαφέροντα. Παράλληλα οι προσπάθειες των καθηγητών του ερμηνευτικού κλάδου των δύο Θεολογικών Σχολών να δώσουν τη νέα μεταφραστική τους κατάθεση της Αγίας Γραφής συνηγορούσε στην επικαιρότητα του θέματος και στην αναγκαιότητα να δει κατάματα επιτέλους η Εκκλησία της Ελλάδος ένα πρόβλημα που δεν το δημιούργησε βέβαια αυτή με τις νομοθετικές ρυθμίσεις της Βουλής για την καθιέρωση της Δημοτικής γλώσσας, αλλά σίγουρα ένα μερίδιο ευθύνης έπεφτε και στη δική της μεριά, γιατί κατά το παράπονο του καθηγητού Ευάγγελου Θεοδώρου είχε απονήσει πλήρως το «μυσταγωγικό κήρυγμα», το οποίο είχε τη δυνατότητα και να μυσταγωγήσει τον πιστό λαό στη λατρεία αλλά και να διδάξει την ιστορική συνέχεια της λειτουργικής μας παράδοσης και, γιατί όχι, και το γλωσσικό ιδίωμα της λειτουργικής γλώσσας. Έκτοτε οι συζητήσεις συνεχίστηκαν, μέσα από συνέδρια που οργάνωσε η ίδια η Εκκλησία της Ελλάδος, ο προβληματισμός παρέμεινε κατά πόσο είναι δυνατή και εφικτή η μετάφραση των λειτουργικών κειμένων και ιδιαίτερα ποιών κειμένων, αφού η λατρεία μας συμπλέκεται με την ποίηση και το μέλος, στοιχεία πολύ δύσκολα στη μετάφραση και την ερμηνεία, γιατί προϋποθέτει ανθρώπους χαρισματούχους και φωτισμένους

για το έργο αυτό. Βέβαια η μεγαλύτερη συζήτηση έγινε για το κείμενο της θείας λειτουργίας, μια και οι νέες γενιές των παιδιών δεν είχαν τη δυνατότητα να διδαχτούν τα αρχαία ελληνικά ή και την απλή καθαρεύουσα, για να έχουν έστω μία δυνατότητα πρόσβασης στο κείμενο τουλάχιστον της θείας λειτουργίας του αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου. Οι συζητήσεις και οι προβληματισμοί εντάθηκαν γύρω στη δεκαετία του 1995-2005, όπου οι «συζητητές» χωρίστηκαν σε αυτούς που θεωρούσαν ότι έπρεπε να μπει η Δημοτική στη λατρεία και σε αυτούς που παρέμειναν νοσταλγοί της «πατρώας» παράδοσης, που όμως «αποκλήρωνε» κατά κάποιον τρόπο τα άλλα παιδιά της Εκκλησίας. Στον Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών έγιναν οι πρώτες προσπάθειες εισαγωγής των μεταφράσεων, κυρίως στα βιβλικά αναγνώσματα, με την ελπίδα προσέλκυσης των νέων, αλλά στη διαδρομή φάνηκε ότι δεν είναι η γλώσσα αλλά το πνεύμα του κειμένου που μπορεί να συναρπάσει τον λαό και κυρίως τους νέους, που μάλλον είχαν κουραστεί από λόγια και επιθυμούσαν τη σιωπή, ή απλά έμειναν προσκολλημένοι στις σειρήνες της εποχής τους, που τραγουδούσαν το «ζήσε λοιπόν όπως θέλεις, αφού δεν υπάρχει Θεός», κατά τη γνωστή διαφημιστική καμπάνια στη Γαλλία!

Αναμφίβολα το ζήτημα δεν θα μπορούσε να λυθεί με αρθρογραφία και συνεντεύξεις ούτε βέβαια με συμπόσια και συνέδρια αλλά με μία γενναία απόφαση της Εκκλησίας της Ελλάδος, με κάτι ανάλογο προς

εκείνο που αποφάσισε για το ζήτημα της μεταφράσεως της Αγίας Γραφής, επιλέγοντας για το ευαίσθητο αυτό έργο ανθρώπους γνώστες των λειτουργικών πραγμάτων και της ποιητικότητας της γλώσσας μας. Βεβαίως, αν ο άνθρωπος δεν βιώνει τη γλώσσα του, όχι τη θεία Λειτουργία δεν μπορεί να κατανοήσει αλλά ούτε τον εθνικό μας ύμνο! Ο λόγος στην ελληνική αλλά και ορθόδοξη παράδοση ήταν πάντα πράξη, εμπειρία ζωής και μόνο μ' αυτή την προοπτική μπορούμε να δούμε τα λειτουργικά μας κείμενα, που δεν τα ακούμε απλά αλλά τα βιώνουμε και έτσι τα κατανοούμε. Η κατανόηση των πραγμάτων στη ζωή μας είναι συνήθως αποτέλεσμα εμπειρίας πνευματικής. «Ὁ παθῶν καὶ μαθῶν», έλεγε η λαϊκή σοφία, δηλαδή προηγούνταν η εμπειρία και έπονταν η μάθηση. Οι άγιοι στην Εκκλησία μας είναι «οἱ πάσχοντες τήν θέωσιν». Είναι πολύ εύκολο ίσως να κατανοήσει ο πιστός τη φράση «Ἄμην» ή «Κύριε, έλέησον» ή το «Εἰρήνη πᾶσι», όμως όχι η μετάφραση αλλά κυρίως η εμπειρική ερμηνεία αυτών των λέξεων θα τον κάνει μέτοχο της χάριτος που προσφέρει η λατρεία. Το «Ἄμην» σημαίνει την απόλυτη κατάφαση στη ζωή του Χριστού, το «Κύριε, έλέησον» την αδιάλειπτη προσευχή υπέρ πάντων και πασών, την κοινωνία Θεού και ανθρώπων, και το «Εἰρήνη πᾶσι» είναι η προϋπόθεση της μετοχής στο μυστήριο των μυστηρίων, τη θεία Λειτουργία. Σε αυτές τις λέξεις στηρίζεται όλη η ζωή του πιστού. Αυτά λοιπόν δεν είναι ζητήματα γλωσσικής κατανοήσεως αλλά βιωματικής

μεθέξεως. Άλλωστε και ένας καλός φιλόλογος δεν θα είχε πρόβλημα να κατανοήσει το λειτουργικό κείμενο, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι έγινε μέτοχος του μυστηρίου ή μυσταγωγήθηκε πραγματικά μόνο από τις λέξεις. Κάποιος ασκητής, διηγείται ο π. Μωυσής ο Αγιορείτης, έλεγε στους αδελφούς: «Εξήντα χρόνια καλόγερος, μόλις σήμερα κατάλαβα τι θα πει Κύριε, ελέησον»! Η φόρτιση δηλαδή που φέρουν οι λέξεις δεν προσλαμβάνεται με μία απλή μετάφραση, αλλά με μία διερμηνεία πρακτική, εμπειρική, με καύση καρδιάς.

Επομένως, στο ερώτημα που ετέθη από κάποιους: «Μέθεξη ή κατανόηση;», φρονούμε ότι δεν μπορεί να αποτελεί δίλημμα αλλά προτροπή για «μέθεξη ΚΑΙ κατανόηση». Ο αείμνηστος δάσκαλός μας Ιωάννης Φουντούλης έλεγε χαρακτηριστικά:

«Η Ορθόδοξη Εκκλησία ποτέ δεν δεσμεύθηκε από καμία “ιερή” γλώσσα ή μορφή γλώσσας, στην οποία και μόνη θα μπορούσε να τελεσθεί η λατρεία της... Αυτό επιβάλλει η έννοια της “έν πνεύματι καί αληθεία” λογικής λατρείας του σώματος του Χριστού, δηλαδή της Εκκλησίας, που δεν είναι νοητό να γίνεται από τον λαό του Θεού προς τον Θεό Πατέρα του, παρά σε γλώσσα κατανοητή σ’ αυτόν (τον λαό), όπως είναι η μητρική του γλώσσα ... Ο λόγος του Θεού μεταφέρεται προς τον λαό με την ανάγνωση της Αγίας Γραφής, των λόγων των Πατέρων της Εκκλησίας, την υμνογραφία, τα συναξάρια και το κήρυγμα. Αυτά κατά μείζονα

λόγο γίνονται και πρέπει να γίνονται στη γλώσσα του λαού, όπως είναι θεωρητικά και πρακτικά αυτονόητο και όπως δείχνει και η ανέκαθεν πρακτική της Εκκλησίας»¹.

Αναμφίβολα η γλώσσα της λατρείας μας θεωρητικά είναι η μητρική μας γλώσσα, όμως η απομάκρυνση από τη σπουδή της απέκοψε και τον ομφάλιο λώρο με τα λειτουργικά μας κείμενα. Στη λατρεία βέβαια δεν έχουμε κάτι διαφορετικό απ' ό,τι σε άλλα λογοτεχνικά είδη στην αρχαία Ελλάδα, όπου το κάθε είδος είχε και το δικό του γλωσσικό ιδίωμα. Η γλώσσα επομένως της λατρείας μας είναι το γλωσσικό της ιδίωμα, όπως ο ποιητικός λόγος του Παπαδιαμάντη ή του Ελύτη έχει το δικό του γλωσσικό ιδίωμα, που για την κατανόησή του και την όποια απόπειρα πρόσληψης του πνεύματός του ποιητή είναι απολύτως αναγκαία η λογοτεχνική του ανάλυση. Αυτό το θέμα το αντιμετώπισε πολύ σοφά ο Δαμασκηνός Στουδίτης στον «Θησαυρό» του, που αποτελεί ένα πραγματικό εγχειρίδιο μελέτης και ανάλυσης του ευαγγελικού λόγου. Ο Δαμασκηνός αντιλαμβάνεται ότι η περίοδος που ζει (16ος αι.) δεν προσφέρεται για πειράματα στη διαδικασία της διδασχής. «Οί άκούσαντες ζήσονται», λέει το Ευαγγέλιο, και αυτή τη δυνατότητα ζωής και σωτηρίας δεν τη σπαταλά ο Δαμασκηνός. Λειτουργεί ως πραγματικός

---

1. *Εισηγήσεις Δ' Σύναξης Ορθοδόξων Βιβλικών Θεολόγων*, Θεσσαλονίκη 1986, σ. 241-2.

δάσκαλος του λαού του Θεού. Το μορφωτικό επίπεδο του λαού βρίσκονταν σε σημείο που δεν επέτρεπε την κατανόηση του ευαγγελικού κειμένου. Παρόλα αυτά, στους λόγους του, παραθέτει αυτούσιο το ευαγγελικό κείμενο που θα σχολιάσει, ακολουθεί η κατά λέξη μετάφραση του κειμένου και συνεχίζει να ξεκλειδώνει το κείμενο με ανάλυση και ερμηνεία λέξεων, όρων και πραγμάτων που προκύπτουν από το κείμενο και προχωρεί σε έναν αναλυτικό υπομνηματισμό, όπου πραγματικά διδάσκει την ιερά ιστορία στην κάθε της λεπτομέρεια. Η ανάλυση γίνεται φυσικά στην απλή και καθομιλουμένη γλώσσα του λαού. Η σύνδεση όμως του πρωτοτύπου κειμένου με τη διερμηνεία του δίνει την ευκαιρία στον αναγνώστη να ξαναβρεί τη ρίζα του λόγου και το νήμα της ιστορικής εξέλιξης της γλώσσας μας και να μη ξεκόψει παντελώς από την πρωτότυπη γραφή του κειμένου.

Δεν ήταν λίγοι αυτοί που πρότειναν την αλλαγή του Χρυσοστομικού κειμένου με άλλο κείμενο που να εκφράζει την εποχή μας ή μία μετάφραση σύγχρονη που να βοηθά στην κατανόηση, αλλά μάλλον λησμονούν τη δομή του λειτουργικού κειμένου, πέρα από την ιεροπρέπειά του, ότι το κείμενο της θείας Λειτουργίας, έτσι όπως μας έχει παραδοθεί, μπορεί να δίνει την εντύπωση πεζού λόγου, αλλά έχει ρυθμούς και μέτρα, στίχους ανισοσύλλαβους ετερόμετρους, παρουσιάζει όλα τα είδη της τονικής ποίησης και μάλιστα με μία τεράστια ποικιλία σε αριθμό συλλαβών, σε τομές, σε

σύνθετους και σε μεικτούς στίχους που συνδυάζονται με μέτρα ιαμβικά, τροχαϊκά, αναπαιστικά, μεσοτονικά κ.λπ.².

Οι δυσκολίες λοιπόν στη μετάφραση και παρουσίαση ενός καλού και αποδεκτού λειτουργικού κειμένου, φαίνεται να είναι εγγενείς και είναι δύσκολο να ξεπεραστούν, χωρίς καλή μελέτη και γνώση των ζητημάτων της γλώσσας αλλά και της θεολογίας του κειμένου. Στην εποχή μας δεν λείπουν οι άνθρωποι που ασχολούνται με την ποιητική υμνογραφική παραγωγή και τη συγγραφή νέων ακολουθιών, όμως το περίεργο είναι ότι κανείς δεν αποπειράθηκε να δώσει μία ακολουθία στην καθομιλουμένη δημοτική γλώσσα. Γιατί άραγε; Ο Πάνος Σινόπουλος στα 1997 (εκδ. Ίκαρος) έκανε μία πολύ καλή και επαινετή προσπάθεια για μετάφραση της θείας Λειτουργίας κρατώντας την τονικότητα και την ισοσυλλαβία των στίχων με το αντίστοιχο του Χρυσοστομικού κειμένου, που άνετα θα μπορούσε να υιοθετηθεί ως η καλύτερη προσπάθεια μυσταγωγικής αγωγής, κυρίως των νέων, όμως φαίνεται πως δεν έτυχε της ανάλογης προσοχής από τους αρμοδίους εκκλησιαστικούς φορείς. Η δική μας προσπάθεια δεν έρχεται απλά να προσθέσει ένα ακόμα κείμενο για την κατανόηση της θείας λειτουργίας, κοντά στις τόσες άλλες μεταφράσεις που κυκλοφορούν, αλλά θέλει να υπογραμμίσει το ξεχωριστό γλωσσικό ιδίωμα του λει-

---

2. Π. Ν. ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ, σσ. 113-116.

τουργικού λόγου και να απομυθοποιήσει τη θέση για το δύσκολο και δυσνόητο του κειμένου. Από την προσπάθειά μας προέκυψε ότι από ένα κείμενο 6.867 λέξεων, τα σημεία που παρουσιάζουν μία κάποια δυσκολία κατανόησης δεν ξεπερνούν τα 900-1000 περίπου, δηλαδή περίπου το 1/7 του κειμένου χρειάζεται κάποια επεξήγηση, ενώ τα άλλα 6/7 είναι απόλυτα και εύκολα κατανοητά. Τι λοιπόν πρέπει να γίνει; Να αλλάξουμε το κείμενο και τη γλώσσα; Ή να κάνουμε αυτό που προβλέπει αυτονόητα η ποιμαντική ευθύνη, δηλαδή να διερμηνεύσουμε τον λόγο μέσα από τη διδαχή και το κήρυγμα, μέσα από την ευθύνη της κατηχήσεως και της συνεχούς και άοκνης προσπάθειας να διδάξουμε τον λειτουργικό λόγο ώστε να πλουτίσουμε τον λαό; Άλλωστε κατά το μυστήριο της ιερωσύνης ο κληρικός επωμίζεται και με το έργο του διδασκάλου, «εις τό ιερουργείν τόν λόγον τῆς ἀληθείας». Σήμερα οι νέοι, έχουν μία μεγάλη έφεση και άνεση στη σπουδή και την εκμάθηση αρκετών γλωσσών, γιατί τους συνεπαίρνει η γοητεία της επικοινωνίας με άλλους λαούς, αλλά κατά παράδοξο τρόπο δεν δείχνουν το ίδιο ενδιαφέρον να μνηθούν στη μητρική τους ελληνική γλώσσα, της οποίας τον πλούτο αγνοούν γιατί το εκπαιδευτικό μας σύστημα απλοποιεί τα πράγματα τόσο που χάνεται η ιστορικότητα της γλώσσας μας. Αν συνειδητοποιήσουν ξαφνικά ότι οι ευρωπαϊκές γλώσσες που μαθαίνουν στηρίζονται σε χιλιάδες ελληνόριζες λέξεις, τότε ίσως κατανοήσουν αυτό που γνωρίζουν ήδη οι ευρωπαϊκοί

λαοί και εκτιμήσουν τη γλωσσική μας κληρονομιά. Αυτό όμως πρέπει να το διδάχτούν και υπεύθυνοι της διδασχής είναι και οι εκκλησιαστικοί πατέρες, οι τελευταίοι θύλακες παράδοσης και πολιτισμού.

Από την άλλη πλευρά, αν σταθούμε και προβληματιστούμε για λίγο στο θέμα του «Έλληνας λόγος» που δέχεται πανταχόθεν πυρά, ακόμη και από αυτούς που φέρουν το βάρος της διδασκαλίας του, με τα γνωστά ωστόσο αποτελέσματα, θα συνειδητοποιήσουμε ότι η Εκκλησία παρέμεινε τελικά ο τελευταίος πύργος αντίστασης και το τελευταίο μετερίζι, όπου το γένος έχει να υπερασπιστεί τη γλώσσα του και τον πολιτισμό που κουβαλάει αυτή.

Δυστυχώς αυτοί που συνήργησαν στη γλωσσική μεταρρύθμιση λειτούργησαν σαν να αγνοούσαν τη δυναμική της ελληνικής γλώσσας. Η γλώσσα φέρει μία φόρτιση που αν τη χάσει ξεθωριάζει η λάμψη της. Η γλώσσα, λέει ο φιλόσοφος Κορνήλιος Καστοριάδης, «αποτελεί ένα μάγμα, ένα πλέγμα, όπου οι λέξεις παράγονται οι μεν από τις δε, όπου οι σημασίες γλιστράνε από τη μία στην άλλη, είναι μία οργανική ενότητα από την οποία δεν μπορείς να βγάλεις και να κολλήσεις πράγματα ... Η κατάργηση των τόνων και των πνευμάτων είναι η κατάργηση της ορθογραφίας, που είναι τελικά η καταστροφή της συνέχειας. Ήδη τα παιδιά δεν μπορούν να καταλάβουν Καβάφη, Σεφέρη, Ελύτη, γιατί αυτοί είναι γεμάτοι από τον πλούτο των αρχαίων ελληνικών».

Όμως το κακό έγινε. Το τι μέλει γενέσθαι, είναι αυτό που πρέπει να μας προβληματίσει. Στην προσπάθειά μας λοιπόν να εντοπίζουμε τα δυσνόητα σημεία της θείας Λειτουργίας, μοιράσαμε το κείμενό της σε ανθρώπους διαφόρων μορφωτικών προϋποθέσεων και ζητήσαμε να υπογραμμίσουν τι είναι αυτό που τους δυσκολεύει στην κατανόηση του λειτουργικού κειμένου και αποτελεί εμπόδιο στη μετοχή τους στο μυστήριο. Έτσι κινηθήκαμε μεταφραστικά μόνο ως προς τις δύσκολες έννοιες ή τις λέξεις που αποτελούν τροχοπέδη κατανόησης. Γι' αυτό δεν παραθέσαμε μία μετάφραση πλάι σε ένα κείμενο, αλλά μέσα στο ίδιο το κείμενο, περάσαμε τη μετάφραση μέσα σε παρένθεση, ώστε άμεσα να λύνεται η απορία του αναγνώστη. Με τον ίδιο τρόπο εργαζόνταν και αρκετοί δάσκαλοι του γένους στη σύνταξη των «μαθηματαρίων», δηλαδή των βιβλίων που χρησιμοποιούσαν κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας, προκειμένου να διδάξουν στον λαό τη γλώσσα, και βέβαια τα κείμενα ήταν αμιγώς λειτουργικά και υμνογραφικά.

Έτσι σε ένα μαθηματάριο του 1745 βλέπουμε τον δάσκαλο να αντιγράφει όλους τους εορταστικούς κανόνες του Δωδεκαόρτου και δίπλα ακριβώς από το κάθε τροπάριο έχει τη διερμηνεία του, ώστε και ο παπάς και ο ψάλτης αλλά και δάσκαλοι και οι μαθητευόμενοι να έχουν τη δυνατότητα κατανόησης των κειμένων. Αυτά στην τουρκοκρατία! Σήμερα τι κάνουμε;

Πάντως μακάρι η Εκκλησία, που σε αυτούς τους δύσκολους καιρούς αγωνίζεται να κατηχήσει τα παιδιά της, να δώσει και αγίους Πατέρες και υμνογράφους για να γράψουν νέες ακολουθίες και να προσαρμόσουν τα κείμενα στις ανάγκες και τις δυνατότητες του λαού. Ως τότε όμως καλό θα είναι να παραμένουμε σταθεροί και ενωμένοι γύρω από την πατρική μας κληρονομιά και τη μητρική μας γλώσσα και να ζητήσουμε από τον Θεό αυτό που ζητούσε διακαώς και ο μέγας πατήρ και θεολόγος της Εκκλησίας μας, ο άγιος Γρηγόριος Παλαμάς, που έκραζε καθημερινώς: «Κύριε, φώτισόν μου τό σκότος».

Αν ο Θεός δεν απαντήσει θετικά στην ευχή που διαβάζουμε στη θεία Λειτουργία:

«Ἐλλαμψον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, φιλόανθρωπε Δέσποτα, τό τῆς σῆς θεογνωσίας ἀκήρατον φῶς καί τούς τῆς διανοίας ἡμῶν διάνοιξον ὀφθαλμούς εἰς τήν τῶν εὐαγγελικῶν σου κηρυγμάτων κατανόησιν ...», τότε καμιά μετάφραση και κανένας εκλαϊκευτικός λόγος δεν θα είναι αρκετός για «μέθεξη και κατανόηση» της θείας Λειτουργίας.

Διάκονος: Εὐλόγησον (εὐλόγησε), Δέσποτα.

Τερέας: Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν (τώρα) καὶ αἰεὶ (καὶ πάντοτε) καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Λαός: Ἀμήν.

Διάκονος: Ἐν (μέ) εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου (στόν Κύριο) δεηθῶμεν (ἄς δεηθοῦμε).

Λαός: Κύριε ἐλέησον.

Διάκονος: Ὑπέρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης, καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ὑπέρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος (ὅλου του) κόσμου, εὐσταθείας (σταθερότητας τῶν ἁγίων του Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως (τῆς ἐνώσεως ὄλων), τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ὑπέρ τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου (αὐτοῦ), καὶ τῶν μετὰ πίστεως, εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ εἰσιόντων (εἰσερχομένων) ἐν αὐτῷ, (σ' αὐτόν) τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ὑπέρ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ὑπέρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν (τοῦ δεῖνος), τοῦ τιμίου (σεβαστοῦ) πρεσβυτερίου, τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας (τῶν διακόνων τοῦ Χριστοῦ), παντός του Κλήρου καὶ τοῦ Λαοῦ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ὑπὲρ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ἔθνους, πάσης (κάθε) ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας ἐν αὐτῷ (σ' αὐτό), τοῦ κατὰ ξηράν, θάλασσαν καὶ ἄερα φιλοχρίστου ἡμῶν στρατοῦ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης (αὐτῆς), πάσης (κάθε) πόλεως καὶ χώρας καὶ τῶν πίστει οἰκούντων (κατοικούντων) ἐν αὐταῖς (σ' αὐτές), τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ὑπὲρ εὐκρασίας ἀέρων (ἥπιο καιρό), εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ καιρῶν (χρόνων) εἰρηνικῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ὑπὲρ πλεόντων, ὁδοιπορούντων, νοσοῦντων, καμνόντων (κακοπαθούντων), αἰχμαλώτων καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ὑπὲρ τοῦ ρυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης (κάθε) θλίψεως, ὀργῆς, κινδύνου καὶ ἀνάγκης, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ἀντιλαβοῦ (βοήθησε), σῶσον, ἐλέησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς, ὁ Θεός, τῇ σῇ χάριτι (με τῇ χάρισσιν).

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Τῆς Παναγίας, ἀχράντου (πάναγνης), ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου, Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, μετὰ πάντων (μέ ὅλους) τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες (μνημονεύοντας), ἑαυτοὺς καί ἀλλήλους καί πᾶσαν τήν ζωήν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα (ἅς ἀναθέσουμε).

Λαός: Σοί, Κύριε (σέ σένα, Κύριε).

Εὐχή τοῦ πρώτου ἀντιφώνου

Ἱερεύς: Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν (μας), οὗ (τοῦ ὁποίου) τό κράτος ἀνείκαστον (ἡ ἐξουσία εἶναι ἀνυπολόγιστη) καί ἡ δόξα ἀκατάληπτος (ἀσύλληπτη), οὗ (τοῦ ὁποίου) τό ἔλεος ἀμέτρητον καί ἡ φιλανθρωπία ἄφατος (ἀνέκφραστη), Αὐτός Δέσποτα, κατὰ τήν εὐσπλαγχνίαν σου, ἐπίβλεψον (ρίξε τό βλέμμα σου) ἐφ' ἡμᾶς καί ἐπί τόν ἅγιον οἶκον τοῦτον καί ποιήσον μεθ' ἡμῶν (χάρισε σέ μας) καί τῶν συνευχομένων (τούς συμπροσευχομένους) ἡμῖν (μέ ἐμᾶς) πλούσια τά ἐλέη σου καί τούς οἰκτιρμούς σου (τήν εὐσπλαγχνία σου).

Ἐκφώνως

Ὅτι πρέπει σοι (σέ σένα), πᾶσα (κάθε) δόξα, τιμή καί προσκύνησις, τῷ Πατρὶ καί τῷ Υἱῷ καί τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καί ἀεί (τώρα καί πάντοτε) καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λαός: Ἀμήν.

Τό α΄ αντίφωνο
Ἐφύμνιο α΄ ἀντιφώνου

Λαός: Ταῖς πρεβείαις (μέ τίς μεσιτεῖες) τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ (Σωτήρα), σῶσον ἡμᾶς. (3)

Μικρά συναπτή

Διάκονος: Ἔτι καί ἔτι (πάλι καί πάλι) ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ἀντιλαβοῦ (βοήθησε), σῶσον, ἐλέησον καί διαφύλαξον ἡμᾶς, ὁ Θεός, τῇ σῇ χάριτι (μέ τή χάρη σου).

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Τῆς Παναγίας, ἀχράντου (πάναγνης), ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου, Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, μετά πάντων τῶν ἀγίων μνημονεύσαντες (μέ ὅλους τους ἀγίους μνημονεύοντας) ἑαυτούς καί ἀλλήλους καί πᾶσαν (ὅλη) τήν ζωήν ἡμῶν, Χριστῶ τῷ Θεῷ παραθῶμεθα (ἄς ἀναθέσουμε).

Λαός: Σοί, Κύριε.

Εὐχή τοῦ β΄ ἀντιφώνου

Ἱερεύς: Κύριε, ὁ Θεός ἡμῶν, σῶσον τόν λαόν σου καί εὐλόγησον τήν κληρονομίαν σου, τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας σου φύλαξον, ἀγίασον τούς ἀγαπῶντας τήν εὐπρέπειαν (ὁμορφιά) τοῦ οἴκου σου. Σύ αὐτούς ἀντι-

δόξασον (ἀνταπόδωσε τή δόξα) τῇ (μέ τή) θεϊκῇ σου
δυνάμει (δύναμη) καί μή ἐγκαταλείπης ἡμᾶς τούς ἐλ-
πίζοντας ἐπί σέ (σέ σένα).

Ἐκφώνως

Ὅτι σόν τό κράτος (δική σου ἢ ἐξουσία) καί σοῦ
ἐστιν (δική σου) ἡ βασιλεία καί ἡ δύναμις καί ἡ δόξα,
τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος,
νῦν καί ἀεὶ καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λαός: Ἀμήν.

Τό β' ἀντίφωνο

Λαός: Σῶσον ἡμᾶς, Υἱέ Θεοῦ, ὁ ἀναστάς (πού ἀνα-
στήθηκες) ἐκ νεκρῶν ψάλλοντάς σοι, Ἀλληλουῖα. (3)

Λαός: Δόξα Πατρί καί Υἱῷ καί Ἁγίῳ Πνεύματι, καί
νῦν (τώρα) καί ἀεὶ (πάντοτε) καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ Μονογενῆς Υἱὸς καί Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀθάνατος
ὑπάρχων καί καταδεξάμενος (καταδέχτηκες) διά τήν
ἡμετέραν (δική μας) σωτηρίαν σαρκωθῆναι (νά σαρ-
κωθείς) ἐκ τῆς (ἀπό τήν) ἁγίας Θεοτόκου καί ἀειπαρ-
θένου (ἀειπάρθενη) Μαρίας, ἀτρέπτως (ἀναλλοίωτα)
ἐνανθρωπήσας (ἐγίνες ἄνθρωπος) σταυρωθεῖς τε (καί
σταυρώθηκες), Χριστέ ὁ Θεός, θανάτῳ (μέ θάνατο) θά-
νατον πατήσας (πατώντας), εἷς ὢν (πού εἶσαι ἕνας) τῆς
Ἁγίας Τριάδος, συνδοξαζόμενος τῷ Πατρί (μέ τόν Πα-
τέρα) καί τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι (καί μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα),
σῶσον ἡμᾶς.

Διάκονος: Ἔτι καί ἔτι (πάλι καί πάλι) ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ἀντιλαβοῦ (βοήθησε), σῶσον, ἐλέησον καί διαφύλαξον ἡμᾶς, ὁ Θεός, τῇ σῇ χάριτι (μέ τή χάρη σου).

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Τῆς Παναγίας, ἀχράντου (πάναγνης), ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου, Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, μετά πάντων (μέ ὅλους) τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες (μνημονεύοντας), ἑαυτούς καί ἀλλήλους καί πᾶσαν (καί ὅλη) τήν ζωήν ἡμῶν, Χριστῶ τῷ Θεῷ παραθῶμεθα (ἄς ἀναθέσουμε).

Εὐχή τοῦ γ' ἀντιφώνου

Ἱερεύς: Ὁ τάς κοινάς ταύτας (τίς κοινές αὐτές) καί συμφώνους (ὁμόφωνες) ἡμῖν χαρισάμενος (πού μᾶς χάρισε) προσευχάς, ὁ καί δυσί καί τρισί συμφωνοῦσιν (πού καί σέ δυό καί σέ τρεῖς πού συμφωνοῦν) ἐπί τῷ ὀνόματί σου (στό ὄνομά σου) τάς αἰτήσεις παρέχειν ἐπαγγειλάμενος (αὐτά πού ζητοῦν ὑποσχέθηκες νά δώσεις). Αὐτός καί νῦν (Ἐσύ καί τώρα) τῶν δούλων σου τά αἰτήματα πρός τό συμφέρον πλήρωσον (γιά τό συμφέρον τους ἐκπλήρωσέ τα), χορηγῶν ἡμῖν (παρέχοντάς μας) ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι (στόν παρόντα αἰῶνα) τήν ἐπίγνωσιν τῆς σῆς ἀληθείας (τήν κατανόηση τῆς ἀλήθειας) καί ἐν τῷ μέλλοντι (καί στό μέλλον) ζωήν αἰώνιον χαριζόμενος.

Ἐκφώνως

Ὅτι ἀγαθός καί φιλόανθρωπος Θεός ὑπάρχεις καί σοί (καί σέ σένα) τήν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καί τῷ Ἰῶ καί τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καί ἀεὶ καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λαός: Ἀμήν.

Γ' Ἀντίφωνο (Μικρὴ εἴσοδος μέ τό Εὐαγγέλιο)

Διάκονος: Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν (στόν Κύριο ἄς δεηθοῦμε).

Εὐχή τῆς Εἰσόδου

Ἱερεὺς: Δέσποτα Κύριε, ὁ Θεός ἡμῶν (ὁ Θεός μας), ὁ καταστήσας (πού ἐγκατέστησες) ἐν (στούς) οὐρανοῖς τάγματα καί στρατιάς ἀγγέλων καί ἀρχαγγέλων, εἰς λειτουργίαν (γιά νά ὑπηρετοῦν) τῆς σῆς δόξης (τήν δόξα σου) ποιήσον σύν τῇ εἰσόδῳ ἡμῶν (κάνε μέ τήν εἴσοδό μας) εἴσοδον (εἴσοδος) ἁγίων Ἀγγέλων γενέσθαι (νά γίνει) συλλειτουργούντων ἡμῖν (νά συλλειτουργοῦν μαζί μας) καί συνδοξολογούντων τήν σὴν ἀγαθότητα. (καί νά συνδοξολογοῦν τήν ἀγαθότητά σου).

Ὅτι πρέπει σο (γιατί σοῦ πρέπει) πᾶσα δόξα, τιμὴ καί προσκύνησις, τῷ Πατρὶ καί τῷ Ἰῶ καί τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καί ἀεὶ καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Διάκονος: Εὐλόγησον (εὐλόγησε), Δέσποτα, τήν ἁγίαν εἴσοδον.

Ἱερεὺς: Εὐλογημένη ἡ εἵσοδος τῶν ἁγίων σου, πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Διάκονος: Σοφία. Ὁρθοί.

Λαός: Δεῦτε προσκυνήσωμεν (ἐλᾶτε νὰ προσκυνήσουμε) καὶ προσπέσωμεν Χριστῷ (καὶ νὰ προσπέσουμε στὸν Χριστό).

Σῶσον ἡμᾶς (σῶσε μας), Ἰῆ Θεοῦ, ὁ ἀναστάς (πού ἀναστήθηκες) ἐκ νεκρῶν, ψάλλοντάς σοι, Ἀλληλουῖα.

Διάκονος: Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν (στὸν Κύριο ἄς δεηθοῦμε).

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Ἱερεὺς: Ὁ Θεός ὁ Ἅγιος, ὁ ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος (πού ἀναπαύεσαι στοὺς ἁγίους), ὁ τρισαγίῳ φωνῇ (μέ τρισάγια φωνή) ὑπὸ τῶν Σεραφεῖμ ἀνυμνούμενος καὶ ὑπὸ τῶν Χερουβεῖμ δοξολογούμενος, καὶ ὑπὸ πάσης (ἀπὸ κάθε) ἐπουρανίου δυνάμεως προσκυνούμενος ὁ ἐκ τοῦ μή ὄντος (πού ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία) εἰς τό εἶναι παραγαγὼν τὰ σύμπαντα (στὴν ὑπαρξὴ ἔφερες τὰ σύμπαντα), ὁ κτίσας (πού ἔκανες) τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα σὴν καὶ ὁμοίωσιν (κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσή σου) καὶ παντί σου (καὶ μέ ὅλα σου) χαρίσματι κατακοσμήσας (τὸν στόλισες), ὁ διδούς αἰτοῦντι σοφίαν καὶ σύνεσιν (πού χαρίζεις, σέ ὅποιον ζητᾶ, σοφία καὶ σύνεση) καὶ μή παρορῶν (καὶ δέν παραβλέπεις) ἁμαρτάνοντα, ἀλλὰ θέμενος (ἔθεσες) ἐπί (γιά τή) σωτηρίᾳ μετάνοιαν, ὁ καταξιώσας ἡμᾶς, τοὺς ταπεινοὺς καὶ ἀναξίους δούλους σου, καὶ ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ (σ' αὐτὴ τὴν ὥρα)

στῆναι (νά σταθοῦμε) κατενώπιον (ἐνώπιον) τῆς δόξης τοῦ ἁγίου σου θυσιαστηρίου, καί τήν ὀφειλομένην σοι (σέ σένα) προσκύνησιν καί δοξολογίαν προσάγειν (νά προσφέρουμε).

Αὐτός (Ἐσύ), Δέσποτα, προσδέξαι (δέξου) καί ἐκ στόματος ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν τόν Τρισάγιον ὕμνον καί ἐπίσκεψαι (καί ἐπισκέψου μας) ἡμᾶς ἐν τῇ χρηστότητί σου (μέ τήν ἀγαθωσύνη σου).

Συγχώρησον ἡμῖν (σέ μᾶς) πᾶν πλημμέλημα (κάθε σφάλμα) ἐκούσιόν τε καί ἀκούσιον (θελημένο καί ἀθέλητο), ἀγίασον ἡμῶν τάς ψυχάς καί τά σώματα καί δός ἡμῖν (δῶσε μας) ἐν ὀσιότητι (μέ εὐσέβεια) λατρεύειν σοι πάσας (ὅλες) τάς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν, πρεσβείαις (μέ τίς μεσιτεῖες) τῆς ἁγίας Θεοτόκου, καί πάντων των ἁγίων, τόν ἀπ' αἰῶνός (πού ἀπ' ἀρχῆς) σοι εὐαρεστησάντων (ἔκαναν τό θέλημά σου).

Ἐκφώνως

Ἵτι ἅγιος εἶ ὁ Θεός ἡμῶν καί σοί τήν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρί καί τῷ Υἱῷ καί τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καί ἀεί (τώρα καί πάντοτε) καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Λαός: Ἀμήν.

Ἵγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς. (3)

Δόξα Πατρί (στόν Πατέρα) καί Υἱῷ (καί στόν Υἱό) καί Ἁγίῳ Πνεύματι (καί στό Ἅγιο Πνεῦμα), καί νῦν

καί ἀεὶ (τώρα καί πάντοτε) καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς.

Διάκονος: Δύναμις.

Ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς.

Προκείμενον τῆς ἡμέρας

Διάκονος: Πρόσχωμεν! (ᾶς προσέξουμε).

Στίχος:

Διάκονος: Σοφία.

Τό ἀνάγνωσμα

Διάκονος: Πρόσχωμεν! (ᾶς προσέξουμε).

Ἱερεύς: Εἰρήνη σοι (εἰρήνη σέ σένα).

Λαός: Τό Ἀλληλουάριο.

Διάκονος: Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἱερεύς: Ἐλλαμψον (λάμψε) ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν (στὶς καρδιές μας), φιλόανθρωπε Δέσποτα, τό τῆς σῆς θεογνωσίας ἀκήρατον (καθαρό) φῶς, καί τοὺς τῆς διανοίας ἡμῶν ὀφθαλμούς διάνοιξον (ἄνοιξε) εἰς τὴν τῶν εὐαγγελικῶν σου κηρυγμάτων κατανόησιν.

Ἐνθεσ ἡμῖν (βάλε μέσα μας) καί τόν τῶν μακαρίων σου ἐντολῶν φόβον, ἵνα (ὥστε) τάς σαρκικὰς ἐπιθυμίας πάσας καταπατήσαντες (ὑπερικήσουμε), πνευματικὴν πολιτείαν (ζωή) μετέλθωμεν (νά ἀκολουθήσουμε), πάντα τά πρὸς εὐαρέστησιν τὴν σὴν (ὅλα τα ἀρε-

στά σέ σένα) καί φρονοῦντες (καί πιστεύοντας) καί πράττοντες.

Σύ γάρ εἶ ὁ φωτισμός τῶν ψυχῶν καί τῶν σωμάτων ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός, καί σοί τήν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρί (καί στόν ἀναρχο Πατέρα σου) καί τῷ παναγίῳ (μαζί μέ τό πανάγιο) καί ἀγαθῷ καί ζωοποιῷ σου Πνεύματι (Πνεῦμα), νῦν καί ἀεί (τόρα καί πάντοτε) καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Διάκονος: Σοφία. Ὅρθοί (ὄρθιοι). Ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου.

Ἱερεύς: Εἰρήνη πᾶσι (εἰρήνη σέ ὅλους).

Λαός: Καί τῷ πνεύματί σου (καί μέ τό πνεῦμα σου).

Διάκονος: Ἐκ τοῦ κατά (ἀπό τό κατά) (τό ὄνομα τοῦ Εὐαγγελιστοῦ) ἁγίου εὐαγγελίου τό ἀνάγνωσμα.

Ἱερεύς: Πρόσχωμεν (ἄς προσέξουμε).

Λαός: Δόξα σοι (δόξα σέ σένα), Κύριε, δόξα σοι (δόξα σέ σένα).

Τό Ἀνάγνωσμα (ἀνάγνωση τοῦ εὐαγγελίου)

Ἱερεύς: Εἰρήνη σοι.

Λαός: Δόξα σοι (δόξα σέ σένα), Κύριε, δόξα σοι (δόξα σέ σένα).

(Ἀκολουθεῖ τό κήρυγμα)

Ἡ μεγάλη ἐκτενής

Διάκονος: Εἴπωμεν πάντες (ἄς ποῦμε ὅλοι) ἐξ ὅλης (μέ ὅλη) τῆς ψυχῆς καί ἐξ ὅλης (μέ ὅλη) τῆς διανοίας ἡμῶν (τόν νοῦ μᾶς) εἴπωμεν (ἄς ἀναφωνήσουμε).

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Κύριε παντοκράτορ ὁ Θεός τῶν Πατέρων ἡμῶν, δεόμεθά σου (σέ παρακαλοῦμε), ἐπάκουσον (ἄκουσε) καί ἐλέησον.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός κατά τό μέγα ἐλεός σου (μέ τήν μεγάλη σου εὐσπλαχνία) δεόμεθά σου, ἐπάκουσον (ἄκουσε) καί ἐλέησον.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον. (3)

Διάκονος: Ἔτι (ἀκόμα) δεόμεθα ὑπέρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν...

Λαός: Κύριε, ἐλέησον. (3)

Διάκονος: Ἔτι (ἀκόμα) δεόμεθα ὑπέρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν ἱερέων, ἱερομονάχων, ἱεροδιακόνων καί μοναχῶν, καί πάσης (γιά ὅλη) τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος (τήν χριστιανική μας ἀδελφότητα).

Λαός: Κύριε, ἐλέησον. (3)

Διάκονος: Ἔτι (ἀκόμα) δεόμεθα ὑπέρ (γιά) ἐλέους, ζωῆς, εἰρήνης, ὑγείας, σωτηρίας, ἐπισκέψεως (βοηθείας), συγχωρήσεως καί ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, πάντων τῶν εὐσεβῶν καί ὀρθοδόξων χριστιανῶν, τῶν κατοικούντων καί παρεπιδημούντων (καί εὐρισκομένων) ἐν τῇ πόλει ταύτῃ (σ' αὐτή

τήν πόλῃ), τῶν ἐνοριτῶν, ἐπιτρόπων, συνδρομητῶν καί ἀφιερωτῶν τοῦ ἁγίου ναοῦ τούτου.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον. (3)

Διάκονος: Ἔτι (ἀκόμα) δεόμεθα ὑπέρ τῶν μακαρίων (ἀείμνηστων) καί ἀοιδίμων (ἀλησμόνητων) κτιτόρων τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ταύτης, καί ὑπέρ πάντων των προαναπαυσαμένων (τῶν ἀναπαυμένων) πατέρων καί ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν ἐνθάδε (ἐδῶ), κειμένων (ἐνταφιασμένων), καί ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον. (3)

Διάκονος: Ἔτι δεόμεθα ὑπέρ τῶν καρποφορούντων (αὐτῶν πού προσφέρουν καρποφόρες ἐργασίες) καί καλλιεργούντων (ποιοῦν καλά ἔργα) ἐν τῷ ἁγίῳ καί πανσέπτῳ ναῷ τούτῳ (στόν ἅγιο καί πάνσεπτο ναό) κοπιώντων (πού κοπιάζουν), ψαλλόντων (ψάλλουν) καί ὑπέρ τοῦ περιστῶτος (παρευρισκομένου) λαοῦ, τοῦ ἀπεκδεχομένου (πού περιμένει) τό παρά σοῦ (ἀπό σένα) μέγα καί πλούσιον ἔλεος.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον. (3)

Ἱερεύς: Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, τήν ἐκτενῆ (μεγάλη) ταύτην (αὐτή) ἱκεσίαν πρόσδεξαι (δέξου) παρά τῶν σῶν δούλων (ἀπό τά παιδιά σου) καί ἐλέησον ἡμᾶς (καί ἐλέησέ μας) κατά τό πλῆθος τοῦ ἐλέους σου (τῆς ἀγάπης σου), καί τοὺς οἰκτιρμούς σου (τήν εὐσπλαχνία σου) κατέπεμψον ἐφ' ἡμᾶς (στεῖλε σέ μᾶς) καί ἐπί πάντα (σέ ὄλο) τόν λαόν σου, τόν ἀπεκδεχόμενον (πού περιμένει) τό παρά σοῦ (ἀπό Σένα) μέγα καί πλούσιον ἔλεος.

Ἐκφώνως

Ἱερεὺς: Ὅτι (διότι) ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος Θεός ὑπάρχεις, καὶ σοί (σέ σένα) τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν (ἀπευθύνουμε) τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λαός: Ἀμήν.

Διάκονος: Εὐξασθε (προσευχηθεῖτε), οἱ Κατηχούμενοι, τῷ Κυρίῳ (στόν Κύριο).

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Οἱ πιστοί, ὑπὲρ τῶν Κατηχουμένων δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε ἐλέησον.

Διάκονος: Ἴνα (για νά) ὁ Κύριος αὐτούς ἐλεήσῃ.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Κατηχήσῃ αὐτούς τὸν λόγον τῆς ἀληθείας.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ἀποκαλύψῃ αὐτοῖς (σ' αὐτούς) τὸ εὐαγγέλιον τῆς δικαιοσύνης.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ἐνώσῃ αὐτούς τῇ ἀγία αὐτοῦ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Σῶσον, ἐλέησον, ἀντιλαβοῦ (βοήθησε) καὶ διαφύλαξον αὐτούς, ὁ Θεός, τῇ σῇ χάριτι.

Λαός: Κύριε ἐλέησον.

Διάκονος: Οἱ Κατηχούμενοι, τάς κεφαλὰς ὑμῶν (τά κεφάλια σαῶς) τῷ Κυρίῳ (στόν Κύριο) κλίνατε.

Λαός: Σοί, Κύριε.

Ἱερεύς: Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, (στά ὑψηλά πού κατοικεῖς) καί τά ταπεινά ἐφορῶν (προσέχεις), ὁ διά (πού γιά) τήν σωτηρίαν τῷ γένει (τοῦ γένους) τῶν ἀνθρώπων ἐξαποστείλας (ἀπέστειλες), τόν μονογενῆ σου Υἱόν καί Θεόν, τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐπίβλεψον (ρίξε τό βλέμμα σου) ἐπί τούς (στούς) δούλους σου τούς Κατηχουμένους, τούς ὑποκεκλικότας σοι (πού ἔχουν κλίνει σέ σένα) τόν ἑαυτῶν αὐχένα, (τόν αὐχένα τους) καί καταξίωσον αὐτούς (ἀξίωσε τους), ἐν καιρῷ εὐθέτῳ (σέ καιρό κατάλληλο), τοῦ λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας (τῆς ἀναγέννησης), τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν καί τοῦ ἐνδύματος τῆς ἀφθαρσίας, ἔνωσον αὐτούς τῇ ἀγίᾳ σου, καθολικῇ καί ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ καί συγκαταρίθμησον (συναρίθμησε τους) αὐτούς τῇ ἐκλεκτῇ σου ποιμνῇ (στό διαλεχτό σου ποίμνιο).

Ἐκφώνως

Ἱερεύς: Ἵνα (ὥστε) καί αὐτοί σύν ἡμῖν δοξάζωσι (μαζί μας νά δοξάζουν) τό πάντιμον καί μεγαλοπρεπές ὄνομά σου, τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καί ἀεί καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Λαός: Ἀμήν.

Διάκονος: Ὅσοι κατηχούμενοι, προέλθετε (ἀναχωρεῖστε).

Οἱ Κατηχούμενοι, προέλθετε (ἀναχωρεῖστε).

Ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε (ἀναχωρεῖστε).

Μή τις τῶν κατηχουμένων (νά μή μείνει κανεῖς ἀπό τούς κατηχουμένους).

Ὅσοι πιστοί.

Ἔτι καί ἔτι (πάλι καί πάλι) ἐν εἰρήνῃ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν (ἄς δεηθοῦμε).

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ἀντιλαβοῦ (βοήθησε), σῶσον, ἐλέησον καί διαφύλαξον ἡμᾶς, ὁ Θεός, τῇ σῇ χάριτι (μέ τή χάρι σου).

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Σοφία.

Α' εὐχή τῶν πιστῶν

Ἱερεύς: Εὐχαριστοῦμέν σοι (σ' εὐχαριστοῦμε), Κύριε ὁ Θεός τῶν δυνάμεων, τῷ καταξιώσαντι ἡμᾶς (πού μᾶς ἀξίωσες) παραστῆναι (νά σταθοῦμε) καί νῦν (τώρα) τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ (στό ἅγιο θυσιαστήριό σου) καί προσπεσεῖν (καί νά προσπέσουμε) τοῖς οἰκτιρμοῖς σου (στήν εὐσπλαχνία σου) ὑπέρ τῶν ἡμετέρων (γιά τά δικά μας) ἁμαρτημάτων καί τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων (καί γιά τοῦ λαοῦ τά παραπτώματα).

Πρόσδεξαι (δέξου), ὁ Θεός, τήν δέησιν ἡμῶν, ποιήσον ἡμᾶς (κάνε μας) ἀξίους γενέσθαι (νά γίνουμε) τοῦ προσφέρειν σοι δεήσεις (νά σοῦ προσφέρουμε δεήσεις) καί ἱκεσίας καί θυσίας ἀναιμάκτους (ἀναιμάκτες) ὑπέρ παντός (ὅλου) τοῦ λαοῦ σου, καί ἰκάνωσον (κάνε

μας ικανούς) ἡμᾶς, οὐς ἔθου (ἐμᾶς πού ἔθεσες) εἰς τήν διακονίαν σου ταύτην, ἐν τῇ δυνάμει (μέ τή δύναμη) τοῦ Πνεύματός σου τοῦ Ἁγίου, ἀκαταγνώστως (ἀκατάκριτα) καί ἀπροσκόπτως (ἀνεμπόδιστα), ἐν καθαρωῶ τῷ μαρτυρίῳ (μέ καθαρή τή μαρτυρία) τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ἐπικαλεῖσθαί σε (νά σέ ἐπικαλούμαστε) ἐν παντί καιρῷ (σέ κάθε περίσταση) καί τόπῳ, ἵνα (ᾧστε) εἰσακούων ἡμῶν (εἰσακούοντάς μας), ἵλεως ἡμῖν εἶης (νά εἶσαι συγκαταβατικός μαζί μας) ἐν τῷ πλήθει (μέ τόν ἀμέτρητο πλοῦτο) τῆς σῆς (δικῆς σου) ἀγαθότητος.

Ἐκφώνως

Ἱερεύς: Ὅτι πρέπει σοι (γιατί σοῦ πρέπει) πᾶσα δόξα, τιμή καί προσκύνησις, τῷ Πατρὶ καί τῷ Υἱῷ καί τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καί ἀεί (τώρα καί πάντοτε) καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λαός: Ἀμήν.

Διάκονος: Ἔτι καί ἔτι ἐν (πάλι καί πάλι μέ) εἰρήνῃ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ἀντιλαβοῦ (βοήθησε), σῶσον, ἐλέησον καί διαφύλαξον ἡμᾶς, ὁ Θεός, τῇ σῇ χάριτι (μέ τή χάρη σου).

Διάκονος: Σοφία.

Ἱερεύς: Πάλιν καί πολλάκις (πάλι καί πολλές φορές) σοί προσπίπτομεν (προσπέφτουμε σέ σένα) καί σοῦ δεόμεθα, ἀγαθέ καί φιλόανθρωπε, ὅπως, ἐπιβλέψας ἐπί τήν δέησιν ἡμῶν, καθάρισῃς ἡμῶν τάς ψυχάς καί

τά σώματα ἀπό παντός (ἀπό κάθε) μολυσμοῦ σαρκός
καί πνεύματος, καί δώης ἡμῖν (ἀξιωσέ μας) ἀνένοχον
(χωρίς ἐνοχή) καί ἀκατάκριτον (καί χωρίς κατάκριση)
τήν παράστασιν (νά σταθοῦμε ἔμπροσθεν) τοῦ ἁγίου
σου θυσιαστηρίου.

Χάρισαι δέ, ὁ Θεός, καί τοῖς συνευχομένοις ἡμῖν
(στούς συμπροσευχομένους) προκοπήν βίου (προκοπή
στή ζωή) καί πίστεως καί συνέσεως πνευματικῆς,
δός αὐτοῖς (δῶσε σ' αὐτούς) πάντοτε, μετά φόβου καί
ἀγάπης λατρεύουσί σοι (λατρεύοντάς σε), ἀνενόχως
(χωρίς ἐνοχή) καί ἀκατακρίτως (καί χωρίς κατάκριση)
μετέχειν τῶν ἁγίων σου μυστηρίων, καί τῆς ἐπουρανίου
σου βασιλείας ἀξιωθῆναι (νά ἀξιωθοῦν).

Ἐκφώνως

Ἱερεύς: Ὅπως (ὥστε) ὑπό τοῦ κράτους σου (ἀπό τή
δύναμή σου) πάντοτε φυλαττόμενοι, σοί (σέ σένα) δόξαν
ἀναπέμπωμεν, τῷ Πατρὶ καί τῷ Υἱῷ καί τῷ Ἁγίῳ
Πνεύματι, νῦν καί ἀεί (τώρα καί πάντοτε) καί εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λαός: Ἀμήν.

Ὁ χερουβικός ὕμνος

Λαός: Οἱ (ἐμεῖς πού) τά Χερουβεῖμ μυστικῶς εἰκο-
νίζοντες (εἰκονίζουμε) καί τῇ ζωοποιῷ Τριάδι (Τριάδα)
τόν τρισάγιον ὕμνον προσάδοντες (ψάλλουμε), πᾶσαν
νῦν (κάθε τώρα) βιοτικὴν ἀποθώμεθα (ἄς ἀφήσουμε)

μέριμναν, ὡς (ὥστε) τόν Βασιλέα τῶν ὄλων ὑποδεξόμενοι (νά ὑποδεχτοῦμε).

(Ἐνῶ φάλλεται ὁ χερουβικός ὕμνος, ὁ ἱερεὺς διαβάξει τήν εὐχή).

Ἱερεὺς: Οὐδεὶς ἄξιος (κανέννας δέν εἶναι ἄξιος) τῶν συνδεδεμένων (ἀπό ὅσους συνδέονται) ταῖς (μέ τις) σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις καί ἡδοναῖς προσέρχεσθαι (νά ἔρχεται) ἢ προσεγγίζειν, ἢ λειτουργεῖν σοι (ἢ νά σέ ὑπηρετεῖ) Βασιλεῦ τῆς δόξης· τό γάρ διακονεῖν σοι (τό νά σέ διακονεῖ κανεῖς) μέγα καί φοβερόν, καί αὐταῖς (καί σ' αὐτές) ταῖς ἐπουρανίαις δυνάμεσιν (τίς οὐράνιες δυνάμεις).

Ἄλλ' ὅμως, διά τήν ἄφατον (ἀνείπωτη) καί ἀμέτρητόν σου φιλανθρωπίαν, ἀτρέπτως (χωρίς νά μεταβληθεῖς) καί ἀναλλοιώτως (καί νά ἀλλοιωθεῖς) γέγονας (ἔγινες) ἄνθρωπος καί ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἐχρημάτισας (ἔγινες), καί τῆς λειτουργικῆς ταύτης (αὐτῆς) καί ἀναιμάκτου θυσίας τήν ἱερουργίαν παρέδωκας ἡμῖν (παρέδωσες σ' ἐμᾶς), ὡς Δεσπότης τῶν ἀπάντων (τοῦ σύμπαντος), σύ γάρ μόνος, Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, δεσπόζεις (ἐξουσιάζεις) τῶν ἐπουρανίων καί τῶν ἐπιγείων, ὁ ἐπί θρόνου Χερουβικοῦ ἐποχούμενος (καθήμενος), ὁ τῶν Σεραφεῖμ Κύριος, καί Βασιλεύς τοῦ Ἰσραήλ, ὁ μόνος Ἅγιος καί ἐν ἀγίοις (στούς ἀγίους) ἀναπαυόμενος. Σέ τοίνυν (ἐσένα λοιπόν) δυσωπῶ (θερμοπαρακαλῶ) τόν μόνον ἀγαθόν καί εὐήκοον (καί πρόθυμο νά ἀκούει). Ἐπίβλεψον (ρίξε τό βλέμμα σου) ἐπ' ἐμέ (σέ μένα) τόν ἁμαρτωλόν καί ἀχρεῖον (τιποτένιο) δοῦλόν σου,

καί καθάρισόν μου τήν ψυχὴν καί τήν καρδίαν ἀπό συνειδήσεως πονηρᾶς (κάθε πονηριά), καί ἰκάνωσόν με (κάνε μέ ἰκανό) τῇ δυνάμει τοῦ Ἁγίου σου Πνεύματος, ἐνδεδυμένον (ντυμένο) τήν τῆς ἱερατείας χάριν, παραστήναι (νά σταθῶ μπροστά) τῇ ἀγία σου ταύτη τραπέζῃ καί ἱερουργῆσαι (καί νά ἱερουργήσω) τό ἅγιον καί ἄχραντόν σου Σῶμα καί τό τίμιον Αἷμα.

Σοί γάρ (γιατί σέ σένα) προσέρχομαι, κλίνας (κλίνοντας) τόν ἑμαυτοῦ ἀυχένα (τόν ἀυχένα μου) καί δέομαι σου· μή ἀποστρέψῃς τό πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, μηδέ ἀποδοκιμάσῃς μέ ἐκ παιδίων σου (μήτε νά μέ ἀποδιώξεις ἀπό παιδί σου), ἀλλ' ἀξίωσον προσενηχθῆναί σοι (νά σοῦ προσφερθοῦν) ὑπ' ἐμοῦ (ἀπό μένα) τοῦ ἁμαρτωλοῦ καί ἀναξίου δούλου σου τά δῶρα ταῦτα.

Σύ γάρ εἶ (γιατί ἐσύ εἶσαι) ὁ προσφέρων (πού προσφέρεις) καί προσφερόμενος (καί προσφέρεις) καί προσδεχόμενος (καί δέχεσαι) καί διαδιδόμενος (καί διαμοιράζεσαι), Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν, καί σοί τήν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ καί τῷ παναγίῳ καί ἀγαθῷ καί ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καί ἀεί (τώρα καί πάντοτε) καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἐκφώνως

Διάκονος καί Ἱερεύς: Πάντων ὑμῶν (ὅλους ἐσᾶς) μνησθεῖη (εἶθε νά θυμηθεῖ) Κύριος ὁ Θεός ἐν τῇ Βασιλείᾳ Αὐτοῦ (στή Βασιλεία του), πάντοτε· νῦν καί ἀεί καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λαός: Ἀμήν.

Ταῖς ἀγγελικαῖς (ἀπό τὰ ἀγγελικά) ἀοράτως δορυφορούμενον (συνοδεύεται) τάξεσιν (τάγματα).

Ἄλληλούια.

Πληρωτικά - αἰτήσεις

Διάκονος: Πληρώσωμεν (ἅς ὀλοκληρώσουμε) τήν δέησιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ὑπέρ τῶν προτεθέντων (αὐτῶν ἐδῶ) τιμίων δώρων, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ὑπέρ (γιά) τοῦ ἀγίου οἴκου τούτου καί τῶν μετά πίστεως (καί γιά ὅσους μέ πίστη), εὐλαβείας καί φόβου Θεοῦ εισιόντων (εἰσέρχονται) ἐν αὐτῷ (σ' αὐτόν), τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ὑπέρ (γιά) τοῦ ρυσθῆναι (νά ἀπαλλαγῶμε) ἡμᾶς ἀπό πάσης θλίψεως, ὀργῆς, κινδύνου καί ἀνάγκης, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ἀντιλαβοῦ (βοήθησε), σῶσον, ἐλέησον καί διαφυλάξον ἡμᾶς, ὁ Θεός, τῇ σῇ χάριτι (μέ τή χάρη σου).

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Τήν ἡμέραν πᾶσαν (ὅλη), τελείαν, ἀγίαν, εἰρηνικήν καί ἀναμάρτητον, παρά τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα (ἅς ζητήσουμε).

Λαός: Παράσχου, Κύριε (χάρισέ μας, Κύριε).

Διάκονος: Ἄγγελον εἰρήνης, πιστόν ὁδηγόν, φύλακα τῶν ψυχῶν καί τῶν σωμάτων ἡμῶν, παρά τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα (ᾶς ζητήσουμε).

Λαός: Παράσχου, Κύριε (χάρισέ μας, Κύριε).

Διάκονος: Συγγνώμην καί ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν καί τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν, παρά τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα (ᾶς ζητήσουμε).

Λαός: Παράσχου, Κύριε (χάρισέ μας, Κύριε).

Διάκονος: Τά καλά καί συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν καί εἰρήνην τῷ κόσμῳ, παρά τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα (ᾶς ζητήσουμε).

Λαός: Παράσχου, Κύριε (χάρισέ μας, Κύριε).

Διάκονος: Τόν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ καί μετανοίᾳ ἐκτελέσαι (νά περάσουμε), παρά τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα (ᾶς ζητήσουμε).

Λαός: Παράσχου, Κύριε (χάρισέ μας, Κύριε).

Διάκονος: Χριστιανὰ τά τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνώδυνα (χωρίς πόνο), ἀνεπαίσχυντα (χωρίς ντροπή), εἰρηνικά, καί καλήν ἀπολογίαν τήν ἐπί τοῦ (μπροστά στό) φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ αἰτησώμεθα (ᾶς ζητήσουμε).

Λαός: Παράσχου, Κύριε (χάρισέ μας, Κύριε).

Διάκονος: Τῆς Παναγίας, ἀχράντου (πάναγνης), ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου, Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας μετά πάντων (μαζί μέ ὅλους) τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες, ἑαυτούς καί ἀλλήλους (καί

τούς ἄλλους) καὶ πᾶσαν (ὅλη) τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ
τῷ Θεῷ παραθώμεθα (ἅς ἐναποθέσουμε).

Λαός: Σοί, Κύριε (σέ σένα, Κύριε).

Εὐχή τῆς προσκομιδῆς

Ἱερεύς: Κύριε ὁ Θεός ὁ παντοκράτωρ, ὁ μόνος
ἅγιος, ὁ δεχόμενος θυσίαν αἰνέσεως (ὑμνων) παρὰ τῶν
(ἀπό ὄσους) ἐπικαλουμένων σε (σέ ἐπικαλοῦνται) ἐν
ὅλη καρδίᾳ, πρόσδεξαι (δέξου) καὶ ἡμῶν τῶν ἁμαρ-
τωλῶν τὴν δέησιν καὶ προσάγαγε (φέρ' την) τῷ ἁγίῳ
σου θυσιαστηρίῳ, (στό ἅγιό σου θυσιαστήριο) καὶ ἰκά-
νωσον ἡμᾶς προσενεγκεῖν σοι (νά σοῦ προσφέρουμε)
δωρά τε (καὶ δώρα) καὶ θυσίας πνευματικὰς ὑπὲρ τῶν
ἡμετέρων ἁμαρτημάτων καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων
(τά παραπτώματα).

Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς (καὶ ἀξιώσέ μας) εὐρεῖν (νά
βροῦμε) χάριν ἐνώπιόν σου, τοῦ γενέσθαι (γιά νά γίνει)
σοι (ἀπό σένα) εὐπρόσδεκτον (δεκτὴ) τὴν θυσίαν ἡμῶν,
καὶ ἐπισκηνώσαι (κατοικήσει) τό Πνεῦμα τῆς χάριτός
σου τό ἀγαθόν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπί τά προκείμενα (καὶ
σ' αὐτά ἐδῶ) δώρα ταῦτα καὶ ἐπί πάντα τόν λαόν σου.

Ἐκφώνως

Ἱερεύς: Διά τῶν οἰκτιρμῶν (τὴν εὐσπλαχνία) τοῦ
μονογενοῦς σου Ἰϋοῦ, μεθ' οὗ (πού μαζί του) εὐλογη-
τός εἶ, (εἶσαι εὐλογημένος) σὺν τῷ Παναγίῳ (καὶ μέ τό
πανάγιο) καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν

καί ἀεὶ (τώρα καί πάντοτε) καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λαός: Ἀμήν.

Ἱερεὺς: Εἰρήνη πᾶσι (σέ ὅλους).

Λαός: Καί τῷ πνεύματί σου (καί μέ πνεῦμα σου).

Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα (ὥστε) ἐν ὁμονοίᾳ (μέ ὁμόνοια) ὁμολογήσωμεν.

Λαός: Πατέρα, Υἱόν καί Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καί ἀχώριστον.

(Ἡ σέ συλλείτουργα τό: Ἀγαπήσω σε, Κύριε, ἡ ἰσχὺς μου, Κύριος στερέωμά μου, καί καταφυγή μου, καί ρύστης μου).

Διάκονος: Τάς θύρας, τάς θύρας. Ἐν σοφίᾳ, πρόσχωμεν.

Λαός: Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα, Ποιητήν (δημιουργό) οὐρανοῦ καί γῆς, ὀρατῶν τε πάντων καί ἀορατῶν.

Καί εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ τόν Μονογενῆ, τόν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρό πάντων των αἰώνων (πρίν ἀπό ὅλους τοὺς αἰῶνες).

Φῶς ἐκ (ἀπό) φωτός, Θεόν ἀληθινόν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα (πού δέν δημιουργήθηκε), ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ (πού ἀπ' αὐτόν) τά πάντα ἐγένετο.

Τόν δι' ἡμᾶς (για ἑμᾶς) τοὺς ἀνθρώπους καί διά τήν ἡμετέραν (δική μας) σωτηρίαν κατελθόντα (κατέβηκε) ἐκ τῶν οὐρανῶν καί σαρκωθέντα (καί πῆρε σάρκα) ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καί Μαρίας τῆς Παρθένου καί ἐναν-

θρωπήσαντα (ἔγινε ἄνθρωπος). Σταυρωθέντα τε (καί σταυρώθηκε) ὑπέρ ἡμῶν (για ἡμᾶς) ἐπί Ποντίου Πιλάτου καί παθόντα (ἔπαθε) καί ταφέντα (καί ἐτάφη).

Καί ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς (σύμφωνα μέ τίς Γραφές). Καί ἀνελθόντα (ἀνέβηκε) εἰς τοὺς οὐρανοὺς καί καθεζόμενον (κάθισε) ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.

Καί πάλιν ἐρχόμενον (καί πάλι θά ἔρθει) μετὰ δόξης κρίναι (για νά κρίνει) ζῶντας καί νεκρούς, οὗ (τοῦ ὁποίου) τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται (δέν ὑπάρχει) τέλος.

Καί εἰς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, τό κύριον, τό ζωοποιόν, τό ἐκ τοῦ (πού ἀπό τόν) Πατρὸς (Πατέρα) ἐκπορευόμενον, τό σύν (μαζί) Πατρί καί Υἱῷ (μέ τόν Πατέρα καί τόν Υἱό) συμπροσκυνούμενον καί συνδοξαζόμενον, τό λαλήσαν (τό ὁποῖο μίλησε) διά τῶν Προφητῶν.

Εἰς Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καί Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

Ὁμολογῶ ἓν Βάπτισμα εἰς ἄφεσιν (συγχώρηση) ἁμαρτιῶν. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν. Καί ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Λαός: Ἀμήν.

Διάκονος: Στῶμεν (σταθεῖτε) καλῶς, στῶμεν (σταθεῖτε) μετὰ φόβου. Πρόσχωμεν (ἄς προσέξουμε), τὴν ἁγίαν ἀναφορὰν ἐν εἰρήνῃ προσφέρειν (νά προσφέρουμε).

Λαός: Ἐλεον (εὐσπλαχνία) εἰρήνης, θυσίαν αἰνέσεως (δοξολογίας).

Ἱερεὺς: Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶη (ἅς εἶναι) μετὰ πάντων ὑμῶν (μαζί με ὅλους σας).

Λαός: Καί μετὰ τοῦ πνεύματός σου (καί με τό πνεῦμα σου).

Ἱερεὺς: Ἄνω σχῶμεν (ἅς ὑψώσουμε) τάς καρδίας.

Λαός: Ἐχομεν (τίς ἔχομε) πρὸς τόν Κύριον.

Ἱερεὺς: Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ.

Λαός: Ἄξιον καὶ δίκαιον (εἶναι ἄξιο καὶ δίκαιο).

Ἄξιον καὶ δίκαιον σέ ὑμνεῖν, σέ εὐλογεῖν, σέ αἰνεῖν (νά σέ δοξολογοῦμε), σοί εὐχαριστεῖν, σέ προσκυνεῖν ἐν παντί (σέ κάθε) τόπῳ τῆς δεσποτείας σου (τῆς κυριαρχίας σου).

Σύ γάρ εἶ Θεός ἀνέκφραστος, ἀπερινόητος (δέν περιορίζεται στόν νοῦ), ἀόρατος, ἀκατάληπτος, αἰεὶ ὢν, (πάντα ὑπάρχεις) ὡσαύτως ὢν, (ἀναλλοίωτος πάντα), σύ καὶ ὁ μονογενῆς σου Υἱός, καί τό Πνεῦμα σου τό Ἅγιον.

Σύ ἐκ τοῦ μή ὄντος (ἀπό τήν ἀνυπαρξία) εἰς τό εἶναι ἡμᾶς παρήγαγες (στήν ὑπαρξία μᾶς ἔφερες) καί παραπεσόντας (ὅταν ξεπέσαμε) ἀνέστησας πάλιν καί οὐκ ἀπέστης (δέν μᾶς ἐγκατέλειψες) πάντα ποιῶν (κάνοντας τά πάντα), ἕως (ὥσπου) ἡμᾶς εἰς τόν οὐρανόν ἀνήγαγες (ἀνέβασες), καί τήν Βασιλείαν σου, ἐχαρίσω (μᾶς χάρισες) τήν μέλλουσαν.

Ἵπέρ τούτων ἀπάντων (γιά ὅλα αὐτά) εὐχαριστοῦμέν σοι, καί τῷ μονογενεῖ σου Υἱῷ καί τῷ Πνεύματί σου τῷ Ἁγίῳ.

Ἵπέρ πάντων (για ὅλα), ὧν ἴσμεν (γι' αὐτά πού γνωρίζουμε) καί ὧν οὐκ ἴσμεν (καί γι' αὐτά πού δέν γνωρίζουμε) τῶν φανερῶν καί ἀφανῶν εὐεργεσιῶν, τῶν εἰς ἡμᾶς γεγεννημένων.

Εὐχαριστοῦμέν σοι καί ὑπέρ τῆς λειτουργίας ταύτης. Ἦν (τήν ὁποία) ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν δέξασθαι (νά δεχτεῖς) κατηξίωσας (μᾶς ἀξίωσες), καίτοι σοι παρεστήκασι χιλιάδες Ἀρχαγγέλων καί μυριάδες Ἀγγέλων, τά Χερουβείμ καί τά Σεραφεείμ, ἕξαπτέρυγα, πολυόματα, μετάρσια (μετέωρα), πτερωτά.

Ἱερεύς: Τόν ἐπινίκιον (θριαμευτικό) ὕμνον ἄδοντα (ψάλλοντας), βοῶντα, κεκραγότα (φωναζοντας δυνατά) καί λέγοντα.

Λαός: Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, Κύριος Σαβαώθ, πλήρης, ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ τῆς δόξης σου.

Ἦσαννά (δόξα σέ Σένα) ἐν τοῖς ὑψίστοις (ὑψιστε Θεέ), εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Ἦσαννά (δόξα σέ Σένα) ὁ ἐν τοῖς ὑψίστοις (ὑψιστε Θεέ).

Ἱερεύς: Μετά τούτων (μαζί μ' αὐτές) καί ἡμεῖς τῶν μακαρίων (μακάριες) δυνάμεων, Δέσποτα φιλόανθρωπε, βοῶμεν (βροντοφωνάζουμε) καί λέγομεν, Ἅγιος εἶ καί πανάγιος, σύ καί ὁ μονογενῆς σου Υἱός καί τό Πνεῦμά σου τό Ἅγιον.

Ἅγιος εἶ καί πανάγιος καί μεγαλοπρεπής ἡ δόξα σου, ὅς (ὁ ὁποῖος) τόν κόσμον σου οὕτως (τόσο) ἠγάπησας, ὥστε τόν Υἱόν σου τόν μονογενῆ δοῦναι (νά

δώσεις), ἵνα πᾶς (ὥστε καθένας) ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν
μὴ ἀπόληται (νά μὴ χαθεῖ), ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον.

Ὅς (ὁ ὁποῖος) ἐλθὼν καὶ πᾶσαν (καὶ ὅλη) τὴν ὑπὲρ
ἡμῶν (τὴν γιὰ χάριμα) οἰκονομίαν (σωτηρία) πλη-
ρώσας (ἐκπλήρωσε), τῇ νυκτί (τὴ νύχτα), ἡ παρεδίδοτο
(πού παραδινόταν), μᾶλλον δὲ ἑαυτόν (τόν ἑαυτό του)
παρεδίδοτο (παρέδιδε) ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς (γιὰ
νά ζήσει ὁ κόσμος), λαβὼν (ἀφοῦ πῆρε) ἄρτον ἐν ταῖς
ἀγίαις (στά ἄγια) αὐτοῦ καὶ ἀχράντοις (ἀμόλυντα) καὶ
ἀμωμήτοις (ἀγνά) χερσίν (χέρια), εὐχαριστήσας καὶ
εὐλογήσας, ἀγιάσας, κλάσας (τεμαχίσας), ἔδωκε τοῖς
ἀγίοις (στοὺς ἀγίους) αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις
εἰπὼν (λέγοντας).

Ἐκφώνως

Λάβετε, φάγετε, τοῦτό μου ἐστὶ τό Σῶμα, τό ὑπὲρ
ὑμῶν κλώμενον (πού γιὰ σᾶς τεμαχίζεται) εἰς ἄφεισιν
ἁμαρτιῶν.

Λαός: Ἀμήν.

Ἱερεύς: Ὁμοίως καὶ τό ποτήριον μετὰ τό δειπνήσαι
(μετὰ τό δεῖπνο) λέγων· Πίετε (πιέστε) ἐξ αὐτοῦ (ἀπ'
αὐτό) πάντες (ὅλοι), τοῦτό ἐστὶ (αὐτό εἶναι) τό Αἷμά
μου, τό τῆς Καινῆς (πού εἶναι τῆς νέας) Διαθήκης, τό
ὑπὲρ ἡμῶν (πού γιὰ σᾶς) καὶ πολλῶν (καὶ γιὰ πολλοὺς
ἄλλους) ἐκχυνόμενον (χύνεται) εἰς ἄφεισιν (γιὰ ἄφεση)
ἁμαρτιῶν.

Λαός: Ἀμήν.

Ἱερεὺς: Μειννημένοι (ἀφοῦ θυμηθήκαμε) τοίνυν (λοιπόν) τῆς σωτηρίου ταύτης ἐντολῆς, καί πάντων (ὄλων) των ὑπέρ ἡμῶν (ὄσων γιά χάρη μας) γεγενημένων (ἔγιναν), τοῦ σταυροῦ, τοῦ τάφου, τῆς τριημέρου ἀναστάσεως, τῆς εἰς οὐρανούς ἀναβάσεως (ἀνάληψη), τῆς ἐκ δεξιῶν καθέδρας (τήν ἐνθρόνιση στά δεξιὰ τοῦ Πατρὸς), τῆς δευτέρας καί ἐνδόξου πάλιν παρουσίας.

Ἐκφώνως

Τά σά (δικά σου) ἐκ τῶν σῶν (ἀπό τά δικά σου), σοί προσφέροντες (προσφέροντάς τα) κατά πάντα (ὄλα), καί διά πάντα (καί παντοτεινά).

Λαός: Σέ ὑμνοῦμεν, σέ εὐλογοῦμεν, σοί εὐχαριστοῦμεν, Κύριε, καί δεόμεθά σου, ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Ἱερεὺς: Ἔτι (ἀκόμα) προσφερόμεν σοι (σου προσφέρουμε) τήν λογικὴν ταύτην (αὐτή) καί ἀναίμακτον λατρείαν, καί παρακαλοῦμέν σε καί δεόμεθα, καί ἱκετεύομεν.

Καταπέμφον τό Πνεῦμά σου τό Ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς, καί ἐπί τά προκείμενα δῶρα ταῦτα.

Διάκονος: Εὐλόγησον, Δέσποτα, τόν ἅγιον ἄρτον.

Ἱερεὺς: Καί ποίησον (κάνε) τόν μέν ἄρτον τοῦτον (αὐτόν) τίμιον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου.

Διάκονος: Ἀμήν.

Διάκονος: Εὐλόγησον, Δέσποτα, τό ἅγιον ποτήριον.

Ἱερεὺς: Τό δέ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ (καί τό ἐντός του ποτηρίου αὐτοῦ) τίμιον Αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου.

Διάκονος: Ἀμήν.

Διάκονος: Εὐλόγησον, Δέσποτα, ἀμφοτέρα (καί τά δύο) τά Ἅγια.

Ἱερεύς: Μεταβαλὼν (μεταβάλλοντάς τα) τῷ Πνεύματί σου τῷ Ἁγίῳ (μέ τό Ἅγίό σου Πνεῦμα).

Διάκονος: Ἀμήν. Ἀμήν. Ἀμήν.

Διάκονος: Ὡστε γενέσθαι (νά γίνουν) τοῖς μεταλαμβάνουσιν (στούς μεταλαμβάνοντες) εἰς νῆψιν ψυχῆς (ἄγρυπνη ψυχή), εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου σου Πνεύματος, εἰς Βασιλείας (στή βασιλεία) οὐρανῶν πλήρωμα (πολίτες), εἰς παρρησίαν τήν πρός σέ (θάρρος ἀπέναντί σου), μή εἰς κριμα (νά μήν κριθοῦν) ἤ εἰς κατακριμα (ἤ νά καταδικαστοῦν).

Ἐτι (ἀκόμα) προσφερομέν σοι (σου) τήν λογικήν ταύτην λατρείαν ὑπέρ τῶν (γιά αὐτούς) ἐν πίστει ἀναπαυσαμένων (πού ἀναπαύτηκαν μέ πίστη) προπατόρων, πατέρων, πατριαρχῶν, προφητῶν, ἀποστόλων, κηρύκων, εὐαγγελιστῶν, μαρτύρων, ὁμολογητῶν, ἐγκρατευτῶν, καί παντός πνεύματος (καί γιά κάθε ψυχή) δικαίου ἐν πίστει τετελειωμένου (πού πέθανε μέσα στήν πίστη).

Ἐκφώνως

Ἱερεύς: Ἐξαιρέτως (ἰδιαίτερα) τῆς Παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου, Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας.

Λαός: Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς (ἀληθινά) μακαρίζειν σε τήν Θεοτόκον, τήν ἀειμακάριστον (τήν πάντοτε μα-

καριστή) και παναμώμητον (και παναγνη) και μητέρα του Θεου ημων.

Την τιμιωτεραν των Χερουβειμ και ενδοξοτεραν ασυγκριτως των Σεραφειμ, την αδιαφθορως (την χωρις φθορα) Θεον Λογον τεκοῦσαν (που γεννησες), την οντως Θεοτοκον, σε μεγαλυνουμεν.

Του Αγίου Ιωαννου, προφητου προδρομου και Βαπτιστου, των αγιων ενδοξων και πανευφημων αποστολων, (του αγιου της ημερας) ου και την μνημην επιτελοῦμεν, και παντων σου των αγιων, ων ταϊς ικεσιαις (με των οποιων τισ προσευχες) επισκεφαι ημας (επισκεψου μας), ο Θεος.

Και μνησθητι παντων των κεκοιμημενων, επ' ελπιδι (με την ελπιδα) αναστασεως ζωης αιωνιου, και ανηπαυσον αυτους, ο Θεος ημων, οπου επισκοπει (λαμπει) το φως του προσωπου σου.

Ετι (ακομη) παρακαλοῦμεν σε, μνησθητι, Κυριε, πασης επισκοπης ορθοδοξων, των ορθοτομουντων (που διδασκουν ορθα) τον λογον της σης αληθειας, παντος του πρεσβυτεριου (ολο το πρεσβυτεριο), της εν Χριστω διακονιας (τους διακονους του Χριστου) και παντος ιερατικου ταγματος.

Ετι (ακομη) προσφερομεν σοι την λογικην ταυτην λατρειαν υπερ της οικουμενης, υπερ της αγιας σου Καθολικης και Αποστολικης Εκκλησιας, υπερ των εν αγνεια και σεμνη πολιτεια (σεμνο τροπο) διαγοντων (ζουν), υπερ των πιστοτατων και φιλοχριστων ημων

Βασιλέων, παντός τοῦ παλατίου καί τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν.

Δός αὐτοῖς, Κύριε, εἰρηνικόν τό Βασίλειον, ἵνα (ὥστε) καί ἡμεῖς, ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτῶν, ἤρεμον καί ἡσύχιον βίον διάγωμεν (ζοῦμε), ἐν πάσῃ (μέ κάθε) εὐσειβείᾳ καί σεμνότητι.

Ἐκφώνως

Ἱερεύς: Ἐν πρώτοις (πρῶτα) μνήσθητι (θυμήσου), Κύριε, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, ὃν χάρισαι (καί χάρισέ τον) ταῖς ἀγίαις σου (στίς ἄγιες) Ἐκκλησίαις ἐν εἰρήνῃ, σῶον, ἔντιμον, ὑγιᾶ, μακροημερεύοντα, καί ὀρθοτομοῦντα (καί διδάσκοντα ὀρθά) τόν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας.

Διάκονος: Καί ὧν ἕκαστος (καί ὅποιον ὁ καθέννας) κατά διάνοιαν (στόν νοῦ του) ἔχει, καί πάντων καί πασῶν (καί ὄλους καί ὄλες).

Λαός: Καί πάντων καί πασῶν (καί ὄλους καί ὄλες).

Ἱερεύς: Μνήσθητι (θυμήσου), Κύριε, τῆς πόλεως ταύτης, ἐν ἧ παροικοῦμεν (στήν ὁποία κατοικοῦμε), καί πάσης πόλεως καί χώρας καί τῶν πίστει οἰκούντων (κατοικούντων) ἐν αὐταῖς.

Μνήσθητι (θυμήσου), Κύριε, πλεόντων, ὀδοιπορούντων, νοσοῦντων, καμνόντων (κοπιαζόντων), αἰχμαλώτων καί τῆς σωτηρίας αὐτῶν.

Μνήσθητι (θυμήσου), Κύριε, τῶν καρποφορούντων (πού ἀποφέρουν καρπό) καί καλλιεργούντων ἐν ταῖς (στίς) ἀγίαις σου Ἐκκλησίαις καί μεμνημένων (καί

αὐτοῦς πού θυμοῦνται) τῶν πενήτων (τούς φτωχοὺς) καί ἐπί πάντας ἡμᾶς (καί σέ ὄλους μας) τά ἐλέη σου ἐξαπόστειλον (στεῖλε).

Ἐκφώνως

Καί δός ἡμῖν (καί δῶσε μας) ἐν ἐνί (μέ ἓνα) στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ, δοξάζειν καί ἀνυμνεῖν τό πάντιμον (τό τιμημένο) καί μεγαλοπρεπές ὄνομά σου, τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καί ἀεὶ (τώρα καί πάντοτε) καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λαός: Ἀμήν.

Ἱερεύς: Καί ἔσται (καί ἄς εἶναι) τά ἐλέη (οἱ δωρεές) τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετά πάντων ὑμῶν (μέ ὄλους σας).

Λαός: Καί μετά τοῦ πνεύματός σου (καί μέ τό πνεῦμα σου).

Διάκονος: Πάντων (ὄλων) των ἀγίων μνημονεύσαντες (ἀφοῦ μνημονεύσαμε), ἔτι καί ἔτι (ἀκόμη κι ἀκόμη) ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Ὑπέρ τῶν προσκομισθέντων (προσφερθέντων) καί ἀγιασθέντων τιμίων δώρων, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε ἐλέησον.

Διάκονος: Ὅπως ὁ φιλόανθρωπος Θεός ἡμῶν, ὁ προσδεξάμενος αὐτά εἰς τό ἅγιον καί ὑπερουράνιον καί νοερόν αὐτοῦ θυσιαστήριον εἰς ὁσμῆν (σάν ἄρωμα) εὐωδίας πνευματικῆς, ἀντικαταπέμψη (ἀνταποδώσει)

ἡμῖν τὴν θείαν Χάριν καὶ τὴν δωρεάν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δεηθῶμεν.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τὴν κοινω-
νίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος αἰτησάμενοι (ἀφοῦ ζητήσα-
με), ἑαυτούς καὶ ἀλλήλους (καὶ τοὺς ἑαυτούς μας καὶ
τοὺς ἄλλους) καὶ πᾶσαν (ὅλη) τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ
τῷ Θεῷ παραθώμεθα (ἅς ἀναθέσουμε).

Λαός: Σοί (σέ σένα), Κύριε.

Ἱερεὺς: Σοί παρακατατιθέμεθα (σέ σένα ἐμπιστευό-
μαστε) τὴν ζωὴν ἡμῶν ἅπασαν καὶ τὴν ἐλπίδα, Δέσπο-
τα φιλάνθρωπε, καὶ παρακαλοῦμέν σε καὶ δεόμεθα καὶ
ἱκετεύομεν, καταξίωσον ἡμᾶς μεταλαβεῖν τῶν ἐπου-
ρανίων σου καὶ φρικτῶν μυστηρίων ταύτης (αὐτῆς)
τῆς ἱερᾶς καὶ πνευματικῆς τραπέζης, μετὰ καθαροῦ
συνειδότος (μέ καθαρὴ συνείδηση), εἰς (γιά) ἄφεσιν
ἁμαρτιῶν, εἰς συγχώρησιν πλημμελημάτων (παραπτω-
μάτων), εἰς (ὥστε νά ἔχουμε) Πνεύματος Ἁγίου κοινω-
νίαν, εἰς Βασιλείας οὐρανῶν κληρονομίαν, εἰς παρρησί-
αν (θάρρος) τὴν πρὸς σέ (ἀπέναντί σου), μὴ εἰς κριμα
(ὄχι γιά τιμωρία) ἢ εἰς κατάκριμα (ἢ γιά καταδίκη).

Ἐκφώνως

Ἱερεὺς: Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς (ἀξιώσέ μας), Δέ-
σποτα, μετὰ παρρησίας (μέ θάρρος), ἀκατακρίτως
(χωρὶς κατάκριση), τολμᾶν (νά τολμᾶμε) ἐπικαλεῖσθαι
(νά ἐπικαλούμαστε) σέ (ἐσένα) τόν ἐπουράνιον Θεόν
Πατέρα, καὶ λέγειν (καὶ νά λέμε).

Λαός: Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς (πού εἶσαι στούς οὐρανούς).

Ἁγιασθήτω (ἄς εἶναι ἅγιο) τό ὄνομά σου, Ἐλθέτω (ἄς ἔλθει) ἡ Βασιλεία σου, γεννηθήτω (ἄς γίνει) τό θέλημα σου, ὡς ἐν οὐρανῷ (ὅπως στόν οὐρανό) καί ἐπί τῆς γῆς.

Τόν ἄρτον ἡμῶν τόν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον, καί ἄφες ἡμῖν τά ὀφειλήματα (τίς ἀμαρτίες) ἡμῶν, ὡς καί ἡμεῖς (ὅπως καί μεῖς) ἀφίεμεν (συγχωροῦμε) τοῖς ὀφειλέταις (αὐτούς πού χρωστᾶνε σέ μᾶς) ἡμῶν. Καί μή εἰσενέγκῃς ἡμᾶς (μή μᾶς βάλεις) εἰς πειρασμόν, ἀλλά ρῦσαι ἡμᾶς (σῶσε μας) ἀπό τοῦ πονηροῦ.

Ἱερεύς: Ὅτι (γιατί) σοῦ ἐστιν (δική σου εἶναι) ἡ Βασιλεία καί ἡ δύναμις καί ἡ δόξα, τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καί ἀεί (τώρα καί πάντοτε) καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λαός: Ἀμήν.

Ἱερεύς: Εἰρήνη πᾶσι (εἰρήνη σέ ὅλους).

Λαός: Καί τῷ πνεύματί σου (καί στό πνεῦμα σου).

Διάκονος: Τάς κεφαλᾶς ἡμῶν (τά κεφάλια μας) τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν (στόν Κύριο ἄς κλίνουμε).

Λαός: Σοί, Κύριε (σέ σένα Κύριε).

Ἱερεύς: Εὐχαριστοῦμέν σοι, Βασιλεῦ ἀόρατε, ὁ τῆ ἀμετρήτω σου δυνάμει (πού μέ τήν ἀμέτρητη δύναμή σου) τά πάντα δημιουργήσας καί τῷ πλήθει τοῦ ἐλέους σου, ἐξ οὐκ ὄντων (ἀπό τήν ἀνυπαρξία) εἰς τό εἶναι τά πάντα παραγαγών (στήν ὑπαρξῆ ἔφερες).

Αὐτός, Δέσποτα, οὐρανόθεν (ἀπό τόν οὐρανό) ἔπιδε (ρίξε τό βλέμμα σου) ἐπί τούς ὑποκεκλιότας (πάνω σ' αὐτούς πού ἔκλιναν) τάς ἑαυτῶν κεφαλάς.

Οὐ γάρ ἔκλιναν σαρκί καί αἵματι (γιατί δέν ἔκλινα σέ σάρκα καί αἷμα), ἀλλά σοί, τῷ φοβερῷ Θεῷ.

Σύ οὖν, Δέσποτα, τά προκείμενα (τά προσφερόμενα δῶρα) πᾶσιν ἡμῖν (για ὅλους μας) εἰς ἀγαθόν ἐξομάλισον (για καλό ρύθμισέ τα) κατά τήν ἐκάστου ἰδίαν χρείαν (κατά τήν ἀνάγκη καθενός), τοῖς πλέουσι σύμπλευσον, τοῖς ὁδοιποροῦσι συνόδευσον, τούς νοσοῦντας ἴασαι, ὁ ἰατρός τῶν ψυχῶν καί τῶν σωματῶν ἡμῶν.

Ἐκφώνως

Ἱερεὺς: Χάριτι (μέ τή χάρη) καί οἰκτιρμοῖς (καί τήν εὐσπλαχνία) καί φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ (μέ τόν ὅποιο) εὐλογητός εἶ, (εἶσαι) σύν (μαζί) τῷ παναγίῳ καί ἀγαθῷ καί ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καί ἀεί (τώρα καί πάντοτε) καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λαός: Ἀμήν.

Ἱερεὺς: Πρόσχες (πρόσεξε), Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν, ἐξ ἀγίου (ἀπό τό ἅγιο) κατοικητηρίου σου, καί ἀπό θρόνου δόξης τῆς Βασιλείας σου, καί ἐλθέ εἰς τό ἀγιάσαι ἡμᾶς (νά μᾶς ἀγιάσεις), ὁ ἄνω τῷ Πατρί συγκαθήμενος (ἐσύ πού κάθεσαι δίπλα στόν Πατέρα) καί ὧδε (καί ἐδῶ) ἡμῖν (μαζί μας) ἀοράτως συνών (παρών).

Καί καταξίωσον τῇ κραταιᾷ σου (δυνατό σου) χειρὶ (χέρι) μεταδοῦναι ἡμῖν (νά μεταδώσεις σ' ἐμᾶς) τοῦ ἀχράντου Σώματός σου καί τοῦ τιμίου Αἵματος καί δι' ἡμῶν παντί (σέ ὄλο) τῷ λαῷ.

Διάκονος: Πρόσχωμεν (ἄς προσέξουμε).

Ἱερεύς: Τά Ἅγια τοῖς Ἁγίοις (τά ἅγια γιά τούς ἁγίους).

Λαός: Εἷς (ἕνας) ἅγιος, εἷς (ἕνας) Κύριος, Ἰησοῦς Χριστός, εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός. Ἀμήν.

Διάκονος: Μέλισον (διαμέλισε), Δέσποτα, τόν ἅγιον Ἄρτον.

Ἱερεύς: Μελίζεται (διαμελίζεται) καί διαμερίζεται ὁ Ἄμνος τοῦ Θεοῦ, ὁ μελιζόμενος (ὁ διαμελιζόμενος), καί μή διαιρούμενος, ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος (τρωγόμενος), καί μηδέποτε δαπανώμενος, ἀλλά τούς μετέχοντας ἁγιάζων.

Διάκονος: Πλήρωσον (γέμισε), Δέσποτα, τό ἅγιον ποτήριον.

Ἱερεύς: Πλήρωμα (γεμάτο), Πνεύματος Ἁγίου. Ἀμήν.

Διάκονος: Εὐλόγησον, Δέσποτα, τό ζέον (ζεστό νερό).

Ἱερεύς: Εὐλογημένη ἡ ζέσις τῶν Ἁγίων σου, Κύριε, πάντοτε, νῦν καί ἀεί καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ζέσις Πνεύματος Ἁγίου. Ἀμήν. Οἱ κληρικοί κοινοῦν εἰς τό ἱερόν βῆμα.

Διάκονος: Μετά φόβου Θεοῦ, πίστεως καί ἀγάπης προσέλθετε.

Ὁ Ἱερεύς κοινωνεῖ τόν λαό καί ἔπειτα λέγει:

Ἱερεύς: Σῶσον, ὁ Θεός, τόν λαόν σου καί εὐλόγησον τήν κληρονομίαν σου.

Λαός: Εἶδομεν (εἶδαμε) τό φῶς τό ἀληθινόν. Ἐλάβομεν (λάβαμε) Πνεῦμα ἐπουράνιον, εὔρομεν (βρήκαμε) πίστιν ἀληθῆ, ἀδιαίρετον Τριάδα προσκυνούντες, αὕτη γάρ (γιατί αὕτη) ἡμᾶς ἔσωσεν.

Διάκονος: Ὑψωσον, Δέσποτα.

Ἱερεύς: Ὑψώθητι ἐπί τούς οὐρανοῦς, ὁ Θεός, καί ἐπί πᾶσαν (καί σέ ὅλη) τήν γῆν ἡ δόξα σου. (3)

Διάκονος: Εὐλόγησον, Δέσποτα.

Ἱερεύς: Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν.

Ἐκφώνως

Ἱερεύς: Πάντοτε, νῦν καί ἀεί καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Διάκονος: Ὁρθοί (ὄρθιοι), μεταλαμβάνετε (ἀφοῦ μεταλάβαμε) τῶν θείων, ἀγίων, ἀχράντων, ἀθανάτων, ἐπουρανίων καί ζωοποιῶν, φρικτῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων, ἀξίως εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ.

Διάκονος: Ἀντιλαβοῦ σῶσον ἐλέησον καί διαφυλάξον ἡμᾶς, ὁ Θεός, τῇ σῆ χάριτι.

Λαός: Κύριε, ἐλέησον.

Διάκονος: Τήν ἡμέραν πᾶσαν, τελείαν, ἀγίαν, εἰρηνικήν καί ἀναμάρτητον αἰτησάμενοι, ἑαυτούς καί ἄλ-

λήλους καί πᾶσαν (ὅλη) τήν ζωήν ἡμῶν, Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα (ᾧς ἀναθέσουμε).

Λαός: Σοί, Κύριε (σέ σένα, Κύριε).

Ἱερεύς: Εὐχαριστοῦμέν σοι, Δέσποτα φιλόανθρωπε, εὐεργέτα τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὅτι καί τῇ παρούσῃ (σημερινή) ἡμέρᾳ κατηξίωσας ἡμᾶς (μας ἀξίωσε) τῶν ἐπουρανίων σου καί ἀθανάτων μυστηρίων.

Ὁρθοτόμησον (κάνε εὐθεία) ἡμῶν τήν ὁδόν, στήριξον ἡμᾶς ἐν τῷ (μέσα στόν) φόβῳ σου τούς πάντας (ὄλους), φρούρησον ἡμῶν τήν ζωήν, ἀσφάλισαι ἡμῶν τά διαβήματα (τά βήματά μας), εὐχαῖς (μέ τίς εὐχές) καί ἰκεσίαις (καί προσευχές) τῆς ἐνδόξου Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, καί πάντων τῶν ἁγίων σου.

Ἐκφώνως

Ἱερεύς: Ὅτι (γιατί) σύ εἶ (Ἐσύ εἶσαι) ὁ ἁγιασμός ἡμῶν, καί σοί (καί σέ Σένα) τήν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ καί τῷ Υἱῷ καί τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καί ἀεὶ (τώρα καί πάντοτε) καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λαός: Ἀμήν.

Ἱερεύς: Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν (εἰρηνικά ᾧς ἀποχωρήσουμε).

Διάκονος: Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν (στόν Κύριο ᾧς δεηθοῦμε).

Ἱερεύς: Ὁ εὐλογῶν (Ἐσύ πού εὐλογεῖς) τούς εὐλογῶντάς σε (αὐτούς πού Σέ εὐλογοῦν), Κύριε, καί ἀγιάζων τούς ἐπὶ σοί πεποιθότας (αὐτούς πού σ' ἐμπι-

στεύονται), σῶσον τόν λαόν σου καί εὐλόγησον τήν κληρονομίαν σου.

Τό πλήρωμα (ὅλα τα μέλη) τῆς Ἐκκλησίας σου φύλαξον, ἀγίασον τούς ἀγαπῶντας τήν εὐπρέπειαν (τήν ὁμορφιά) τοῦ οἴκου σου.

Σύ αὐτούς ἀντιδόξασον τῇ (μέ τήν) θεϊκῇ σου δυνάμει καί μή ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς τούς ἐλπίζοντας ἐπί σε.

Εἰρήνην τῷ κόσμῳ σου δώρησαι, ταῖς Ἐκκλησίαις σου, τοῖς ἱερεῦσι, τοῖς ἄρχουσιν ἡμῶν, τῷ στρατῷ καί παντί (σέ ὅλο) τῷ λαῷ σου.

Ὅτι πᾶσα δόσις (χάρισμα) ἀγαθή (καλό) καί πᾶν (κάθε) δῶρημα (δῶρο) τέλειον ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον (πού κατεβαίνει) ἔκ σοῦ (ἀπό σένα) τοῦ Πατρός τῶν φώτων, καί σοί (καί σέ σένα) τήν δόξαν καί εὐχαριστίαν καί προσκύνησιν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρί καί τῷ Υἱῷ καί τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καί ἀεί καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Λαός: Ἀμήν.

Εἶη (ἄς εἶναι) τό ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον ἀπό τοῦ νῦν (ἀπό τώρα) καί ἕως τοῦ αἰῶνος. (3)

Εὐχή στήν πρόθεση

Ἱερεὺς: Τό πλήρωμα (ἡ ὀλοκλήρωση) τοῦ Νόμου καί τῶν Προφητῶν αὐτός ὑπάρχων, Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ πληρώσας (πού ἐκπλήρωσες) πᾶσαν (κάθε) τήν πατρικὴν οἰκονομίαν, πλήρωσον (γέμισε) χαρᾶς καί εὐφροσύνης τάς καρδίας ἡμῶν πάντοτε, νῦν καί ἀεί (τώρα καί πάντοτε) καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Λαός: Ἀμήν.

Διάκονος: Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν (στόν Κύριο ἄς δεηθοῦμε).

Ἱερεύς: Εὐλογία Κυρίου ἐφ' ὑμᾶς (ἄς ἔλθει σέ σᾶς), τῇ αὐτοῦ χάριτι (μέ τή δική του χάρη) καί φιλανθρωπία πάντοτε, νῦν καί ἀεί (τώρα καί πάντοτε) καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λαός: Ἀμήν.

Ἱερεύς: Χριστός ὁ ἀληθινός Θεός ἡμῶν, ταῖς πρεσβείαις (μέ τίς μεσιτεῖες) τῆς παναχράντου καί παναμώμου (πανάχραντης) ἀγίας αὐτοῦ μητρος, δυναμει (μέ τή δύναμη) τοῦ τιμίου καί ζωοποιοῦ Σταυροῦ, προστασίαις (μέ τήν προστασία) τῶν τιμίων ἐπουρανίων δυνάμεων ἄσωμάτων, ἰκεσίαις (μέ τίς προσευχές) τοῦ τιμίου, ἐνδόξου, προφήτου Προδρόμου καί Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῶν ἀγίων ἐνδόξων καί πανευφήμων ἀποστόλων, τῶν ἀγίων ἐνδόξων καί καλλινίκων μαρτύρων, τῶν ὁσίων καί θεοφόρων πατέρων ἡμῶν, (τῶν ἀγίων τοῦ ναοῦ) τοῦ ἐν ἀγίοις πατρός ἡμῶν Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου, τῶν ἀγίων καί δικαίων θεοπατόρων Ἰωακείμ καί Ἄννης, (τῶν ἀγίων τῆς ἡμέρας) καί πάντων τῶν ἀγίων, ἐλεῆσαι καί σῶσαι ἡμᾶς, ὡς ἀγαθός καί φιλόανθρωπος.

Λαός: Ἀμήν.

Ἱερεύς: Δι' εὐχῶν τῶν ἀγίων Πατέρων ἡμῶν, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεός ἐλέησον ἡμᾶς.

Λαός: Ἀμήν.

